

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUB-DISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DISTRICT, YASOTHON PROVINCE

PHRA PRARINYA ANUTTARO (BUNPHAEW)

A THESISE SUMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN BUDDHISTIC LOCAL GOVERNMENT
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**พันตำรวจตรี ดร. พชรเดช เสมานู**

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

.....

(พระมหาสุรไกร ชินพุทฺธิสิริ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....

(พันตำรวจตรี ดร. พชรเดช เสมานู)

กรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์)

กรรมการ .....

(พระครูปลัด สุริยะ ชวนปญฺโญ, ดร.)

กรรมการ .....

(ดร. พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	An Application of four Principles of Sangahavatthu to the Development of the Nong Nae Sub-District Administration Organization, Kutchum District, Yasothon Province
Student's Name	:	Phraprarinya Anuttaro (Bunphaew)
Degree Sought	:	Master of Political Science
Program	:	Buddhistic Local Government
Academic Year	:	2023
Advisor	:	Pol. Maj. Dr. Pacharadech Semanu

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master Degree of Political Science. (Buddhistic Local Government)

Dean of Faculty of Social Sciences .....
(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri)

Thesis Committee :
Chairman .....
(Assoc. Prof. Dr. Piyaluk Potiwan)

Member (Advisor) .....
(Pol. Maj. Dr. Pacharadech Semanu)

Member .....
(Assoc. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan)

Member .....
(Phrakhrupalad Suriya Chavanapanyo, Dr.)

Member .....
(Dr. Pornpimol Pochailar)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**พันตำรวจตรี ดร. พชรเดช เสมานู**

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษากระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ซึ่งกำหนดไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technic)

ผลการวิจัยพบว่า:

1. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เรียงลำดับได้ดังนี้ 1) การศึกษาชุมชน 2) การให้การศึกษาแก่ชุมชน 3) การวางแผนและโครงการ 4) การดำเนินงานตามแผนและโครงการ 5) การติดตามประเมินผล

2. กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เรียงลำดับได้ดังนี้ 1) เศรษฐกิจ 2) สังคม 3) การเมืองการปกครอง

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยการใช้หลักทาน ทำให้มี

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน การใช้หลักหลักปิยวาจามาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน และคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้หลักอัตถจริยานำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรักหวงแหนเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการใช้หลักสมานัตตตา ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงการวางตัวเหมาะสมรู้กาลเทศะ

คำสำคัญ การประยุกต์ใช้, หลักสังคหวัตถุ 4, การพัฒนาชุมชน, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

Thesis Topic	:	**An Application of Four Principles of Sangahavatthu to the Development of the Nong Nae Sub-District Administrative Organization, Kutchum District, Yasothon Province**
Student's Name	:	**Phra Prarinya Anuttaro (Bunphaew)**
Degree Sought	:	**Master of Political Science**
Program	:	**Buddhistic Local Government**
Anno Domini	:	**2023**
Advisor	:	**Police Major Dr. Phatcharadech Semanu**

The objectives of this research were to 1) study application of the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum district, Yasothon province 2) study the process of using the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum district, Yasothon province 3) suggest community development guidelines by applying the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum district, Yasothon province. It was a qualitative research by In-depth interview with key informants in the interview, defined into 2 groups: were 15 personnel of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, and 5 experts in community development, a total of 20 persons, then analyzed the data by using content analysis techniques.

The research results found that:

1. The application of the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum District, Yasothon Province can be sorted as follows: 1) Community Education 2) Community Education 3) Planning and projects 4) Implementation of plans and projects 5) Monitoring and evaluation.

2. The process of using the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Kut Chum district, Yasothon province can be sorted as follows: 1. Economy 2. Society 3. Government politics.

3. The results of the study and recommendations were as follows: Suggestions for community development guidelines by applying the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Kut Chum district, Yasothon province by using the principles to be generous, share thoroughly make people in the community love and unity, use of the Principle of Pleasure in communication to achieve understanding, be united, use of polite words to communicate with colleagues and people in the community, making it a community that respects each other, use of the main subject matter with people in community to love and cherish and sacrificing one's own interests for the common good and use of self - confidence principle to bring out equality in society foster mutual respect, including posing appropriately.

Keywords : Application, Four Principles of Sangahavatthu, Community Development, District Administrative Organization

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทความรู้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่ช่วยให้คำแนะนำ ประสานจนทุกอย่างสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ขอขอบคุณ พ.ต.ต. ดร.พชรเดช เสมานู ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ ว่าที่ร้อยตรี ดร.วิชิต กันยาวรรณ, รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง, นางศุภดา เสมานู, นายมนต์ชัย พันธุ์สวัสดิ์ และกราบขอบพระคุณ พระครูอรัญวัฒนคุณ (สมบูรณ์ พุทฺธิวฑฺฒโณ) ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ซึ่งได้เสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามมาตรฐานของมหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณ ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี ที่ช่วยตรวจทานเนื้อหา ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี ที่ช่วยตรวจทานความเรียบร้อยของรูปเล่ม

กราบขอบพระคุณ เจ้าคณะตำบลหนองแหน และขอขอบคุณ นายอำเภอกุดชุม พัฒนาการอำเภอกุดชุม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน บุคลากร กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลหนองแหนที่ให้ข้อมูลสำคัญและทำให้การวิจัยบรรลุผลอย่างสมบูรณ์

พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		**จ**
บทคัดย่อภาอังกฤษ		**ช**
กิตติกรรมประกาศ		**ฌ**
สารบัญ		**ญ**
สารบัญตาราง		**ฏ**
สารบัญภาพ		**ฐ**
บทที่		
1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
	1.4 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**7**
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์	7
	2.2 หลักสังคหวัตถุ 4	8
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	13
	2.4 บริบทองค์การบริหารส่วนตำบล	43
	2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	49
	2.6 งามวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
	2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	58
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	**59**
	3.1 รูปแบบการวิจัย	59
	3.2 กลุ่มประชากรในการวิจัยแบบเจาะจง	60
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
	3.4 ลักษณะเครื่องมือ	62
	3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
	3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	3.7 การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลข้อมูล	63
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	**66**
	4.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน	66
	4.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน	73
	4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน	77
5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	**78**
	5.1 สรุปผล	79
	5.2 อภิปรายผล	81
	5.3 ข้อเสนอแนะ	92
บรรณานุกรม		**94**
ภาคผนวก		**98**
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	99
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	101
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	107
	ภาคผนวก ง แนวทางการสัมภาษณ์	128
ประวัติผู้วิจัย		**136**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน 15 คน.....	60
3.2	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน.....	61

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย 58

มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจงบางสิ่งนำมาใช้ประโยชน์นั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ บางสิ่งนั้นอาจเป็นวัตถุสิ่งของที่นำมา นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ภาคทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่ง หรือแนวคิดหนึ่งมาปรับใช้ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียนแบบ การลอกเลียนแบบเป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งทั้งหลักการ วิธีการ และรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทที่ต่างกัน คนที่คิดในเชิงประยุกต์ได้ดีจะสามารถนำสิ่งหนึ่งมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547)

สังคหวัตถุธรรมเหล่านี้ช่วยอุ้มชูโลก การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้าง เป็นที่ยอมรับนับถือของทุก ๆ คน และปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รัก ของสังคมว่า สิ่งแรกที่จะทำคือ ให้ปรับตัวของเราเองก่อน คือต้องทำตัวของตัวเองให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเติมน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข (อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต. 21/32/37)

การพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาคน หรือการพัฒนาที่ตัวตน การพัฒนาที่ตัวคนนี้ หมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ทำให้คนเป็นคนฉลาดเฉลียวขึ้น หรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้การ

พัฒนาคนยังหมายรวมถึง การพัฒนาความรู้สึกนึกคิด กิริยามารยาท บุคลิก ลักษณะนิสัยใจคอ ความชำนิชำนาญ รสนิยมของคนด้วย ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพ และคุณธรรมของคน ดังนั้น จึงควรได้มีการอธิบายว่า คนที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรมนั้นเป็นอย่างไร คนที่มีความรู้ความสามารถทำงานสิ่งใดก็บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลิตผลมาก คุณภาพดี เสียค่าใช้จ่ายน้อย เสียเวลาน้อย การวัดคุณภาพวัดจากผลสำเร็จทางวัตถุเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่มีคุณภาพส่วนมาก มุ่งความสำเร็จทางวัตถุตามที่ได้รับการฝึกอบรมหรือสั่งสอนมา ความต้องการทางวัตถุนั้นไม่รู้จักจบสิ้น ผู้มีความต้องการทางวัตถุจึงไม่รู้จักพอ มีแต่เพิ่มมากขึ้น ๆ หาขอบเขตไม่ได้ การพัฒนาจิตใจตามหลักธรรมของศาสนาพุทธ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางจิตใจหรือนามธรรม เพื่อการพัฒนาคนเช่นกัน ตัวอย่างการพัฒนาจิตใจตามแนวทางของศาสนาพุทธ เช่น การยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาถือปฏิบัติ (บุญทัน ดอกไธสง และ ธเนศ ต่วนชะเอม, 2529)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจ สู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลอย่างมาก โดยได้ยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ คือ มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นผลผลิตหนึ่งของกระแสของสังคมที่ต้องการจะปฏิรูปการเมือง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นมิติหนึ่ง ของความพยายามในการปฏิรูปการเมือง โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท

ในช่วงปลายปี พ.ศ.2546 ก็มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในประวัติศาสตร์การปกครองท้องถิ่นของไทย เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาผ่านกฎหมายท้องถิ่น แก้ไขเพิ่มเติม 3 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่3) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 โดยเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ คือ การกำหนดให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่การประกาศใช้กฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้แล้ว ผู้บริหาร

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเหมือนกันหมดทั้งประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม, 2544)

และในปี พ.ศ.2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ เกี่ยวกับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติม การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การพ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการกระทำอันเป็นการต้องห้าม ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการบริหารราชการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7), พ.ศ.2562) ได้ขยายการปกครองท้องถิ่นสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนทั้งหมด 20 จังหวัด แบ่งการปกครองเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนจังหวัดยโสธรอยู่ในภาคอีสานตอนล่าง มีจำนวน 9 อำเภอ ส่วนการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร มีการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) โดยเฉพาะ การบริหารจัดการชุมชน ผู้วิจัยได้ร่วมกิจกรรกับชุมชน ในช่วงเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาน้อย มีรายได้น้อย รวมทั้งการบริการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน และความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ปัญหาของชุมชน ในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น ดังนั้น ในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสุขของชุมชน โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยสำรวจว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนมากน้อยเพียงใด เพราะหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติแล้ว จะทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน และประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี กระบวนการการพัฒนาชุมชน และแผนพัฒนาท้องถิ่น ฉบับที่ 7 ปี พ.ศ.2561-พ.ศ.2565 นำมาประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้คือ

1) ด้านทาน : การให้สิ่งของ และการช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

2) ด้านปิยวาจา : การพูด การแสดงออกด้วยความจริงใจ

3) ด้านอัตถจริยา : การทำประโยชน์ให้กับตัวเอง และกับส่วนรวมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

4) ด้านสมานัตตตา : การวางตนเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.4.2 ได้ทราบถึงกระบวนการการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.4.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.4.4 สามารถนำผลการศึกษาการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนได้

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวกับการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันไว้ ดังนี้

1.5.1 การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.5.2 หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมะอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน ประสานความสัมพันธ์อันดีงาม ให้เกิดขึ้นในชนหมู่มาก เป็นหลักแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เป็นหลักธรรมะที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่คณะ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่ ประกอบด้วย

1) ด้านทาน คือ การให้สิ่งของ และให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

2) ด้านปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออกด้วยความจริงใจ

3) ด้านอัตถจริยา คือ การทำประโยชน์ให้กับตัวเอง และกับส่วนรวมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

4) ด้านสมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

1.5.3 การพัฒนาชุมชน หมายถึง การดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ซึ่งนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ดังนี้ 1) การศึกษาชุมชน 2) การให้การศึกษาแก่ชุมชน 3) การวางแผน และ โครงการ 4) การดำเนินงามตามแผน 5) การติดตามประเมินผล

1.5.4 องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.5.5 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1) ด้านทาน : การให้สิ่งของและการช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน มีการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ซึ่งได้มีการบริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัย ผู้ที่ขาดแคลน และมีการอำนวยความสะดวกเรื่องต่าง ๆ แก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน

2) ด้านปิยวาจา : การพูด การแสดงออกด้วยความจริงใจ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน มีการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยวาจา ซึ่งมีการสนทนา พูดคุยกับประชาชน และเพื่อนร่วมงาน ด้วยความเต็มใจ และจริงใจ ด้วยถ้อยคำ กริยาอาการที่สุภาพเป็นกันเอง มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชน และเพื่อนร่วมงาน

3) ด้านอัตถจริยา : การทำประโยชน์ให้กับตัวเอง และกับส่วนรวมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน มีการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ด้านอัตถจริยา ซึ่งมีการบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นและชุมชน ส่งเสริมจริยธรรมโดยกระทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นและชุมชน ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน

4) ด้านสมานัตตตา : การวางตนเหมาะสม ถูกกาลเทศะ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน มีการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสมานัตตตา ให้ความเป็นกันเองกับประชาชน และปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน วางตนเสมอต้น เสมอปลาย ต่อประชาชนและเพื่อนร่วมงาน เอาใจใส่ในสุขทุกข์ของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ถือตัวและไม่ใช้อารมณ์กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจแก่ประชาชน และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยไม่เลือกปฏิบัติ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

2.2 หลักสังคหวัตถุ 4

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

2.4 บริบทองค์การบริหารส่วนตำบล

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

2.1.1 ความหมายของการประยุกต์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประยุกต์ หมายถึง การนำความรู้ในวิชาการต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยให้ความหมายไว้ว่า นำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ จิตวิทยาประยุกต์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสม กับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง บางสิ่งนำมาใช้ประโยชน์นั้นอาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ บางสิ่งนั้นอาจเป็นวัตถุสิ่งของที่นำมา นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ภาคทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการ

นำไปใช้จริง ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่ง หรือแนวคิดหนึ่ง มาปรับใช้ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียนแบบการลอกเลียนแบบ เป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งทั้งหลักการ วิธีการ และรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทที่ต่างกัน คนที่คิดในเชิงประยุกต์ได้ดีจะสามารถนำสิ่งหนึ่งมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น

กิดานันท์ มลิทอง (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประยุกต์ คือการปรับหรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่

พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ สุจิตฺโต (เพียรสองชั้น) (2555) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำเอาหลักสังคหวัตถุ 4 ไปปรับใช้อย่างเหมาะสมภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมทางการจัดการศึกษา เช่น การเรียนการสอน การส่งเสริมจริยธรรมบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

สมชาติ โตรักษา (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประยุกต์ หมายถึง การนำ “บางสิ่ง” มาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสม กับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง “บางสิ่ง” ที่นำมานั้นอาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือ ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้นอาจเป็น วัตถุสิ่งของที่นำมาใช้ นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิม เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่

สรุปได้ความว่า การประยุกต์ คือ การนำความรู้ทั้งหลักทฤษฎี และหลักปฏิบัติ มาปรับใช้โดยการผสมผสานทั้งความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์

2.2 หลักสังคหวัตถุ 4

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่ามีนักวิชาการได้นำเสนอไว้หลายท่าน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

2.2.1 ความหมายของสังคหวัตถุ 4

อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (21/32/37) สังคหวัตถุธรรมเหล่านี้ช่วยอุ้มชูโลก การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุกๆ

คน และปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า สิ่งแรกที่จะทำคือให้ปรับตัวของเราเองก่อน คือต้องทำตัวของตัวเองให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เติมน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ดังนี้

ทานญฺจ เปยยวชฺชญฺจ อตฺถจริยา จ ยา อิธ

สมานตฺตตา จ ธมฺเมสุ ตตฺถ ตตฺถ ยถา รหำ

ทาน การให้ 1 เปยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก 1

อัตถจริยา ความประพฤติประโยชน์ 1 สมานัตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ 1

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ 4 ไว้ดังนี้

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) (2528) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เมื่อทุกคนปฏิบัติทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง 4 เป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้เป็นที่รักใคร่นับถือช่วยเหลือกันอย่างวิเศษแท้

บุญสิริ ชวลิตธำรง (2529) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน

คูณ โทขันธ์ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักผูกใจคน เป็นเหมือนมนต์รัก มนต์เสน่หา มนต์เมตตา และมนต์มหานิยม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักการสงเคราะห์ หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี

ปรีชา นันตาภิวัฒน์ น.อ.พิเศษ (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี

อุดม เชยกีวงค์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจ

สรุปได้ความว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคม ชุมชน ครอบครัว อยู่ร่วมกันด้วยความสุข ความสงบ เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้ง และเป็นธรรมที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันโดยความสามัคคี รักใคร่ซึ่งกันและกัน

2.2.2 องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4

ในสังคม ๆ หนึ่งประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความเชื่อ ทัศนคติ และวัฒนธรรมที่แตกต่างมาอยู่รวมในที่เดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีการปกครองที่เหมาะสมเพื่อให้สังคม ๆ นั้นดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย และเกิดความสามัคคี สังคหวัตถุ 4 ได้ชื่อว่าเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา ที่มีองค์ประกอบซึ่งเมื่อนำปฏิบัติตามแล้ว จะทำให้ชีวิตดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม องค์ประกอบเหล่านั้น ได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านกล่าวไว้ดังนี้

บุญสิริ ชวลิตธำรง (2529) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนมี 4 ประการ ได้แก่

1) ทาน หมายถึง การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กันและกัน ซึ่งเป็นข้อสำคัญ เพราะว่าทุกๆคนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่าง ๆ ในด้านวัตถุ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านวาจา พูดจาช่วยเหลือกัน ในเรื่องที่ควรพูดจา ในด้านสติปัญญา ช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่าง ๆ การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่เจือจานทุกคน ทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อย ต่างก็ควรจะมีทาน คือ ให้การช่วยเหลือกันผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ด้วยมีจิตใจมุ่งที่จะช่วย ให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย

2) ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รัก เป็นที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพ ไม่เป็นเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงน้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจเจ็บใจไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจควบคุมวาจาที่จะพูดออกไป ให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะ ก็คือสตินั้นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

3) อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ต่อกันและกัน คือการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดถึงประเทศชาติ สิ่งใด

ที่เป็นโทษก็ควรละเว้นไม่กระทำ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจา ใจ ในทุกเวลาทุกโอกาส

4) สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งหมายถึงการรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติ ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้น้อย ตามหน้าที่ที่บัญญัติเอาไว้ เป็นระเบียบของสถานที่ ของหน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของสถาบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดถึงกฎหมายบ้านเมือง ในทางพระพุทธศาสนาก็คือ พระวินัยบัญญัติสำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั้นเอง

คูณ โทขันธ์ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 มี 4 หลัก คือ ทา มาจากคำว่า ทาน แปลว่า การให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี บุคคลจะเป็นที่รักใคร่เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลอื่น ปิ มาจากคำว่า ปิยวาจา แปลว่า วจีไพเราะ คือการเจรจาสนทนาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน นิ่มนวล ไพเราะ ผู้ฟังๆ แล้วสบายหู อะ มาจากคำว่า อัตถจริยา แปลว่า ช่วยเหลือผู้อื่น หรือเรียกว่าสงเคราะห์ผู้คน โดยการกระทำหรือประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้คนทางกาย วาจา และใจ สะ มาจากคำว่า สมานัตตตาแปลว่า มีตนเสมอต้นเสมอปลาย คือรู้จักวางตนเหมาะสมกับฐานะที่ควรจะเป็น หรือที่ตนเป็น

ปรีชา นันตาภิวัฒน์ น.อ.พิเศษ (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว ได้แก่ ทาน คือ การให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดให้ความรู้ คำแนะนำสั่งสอน ปิยวาจาคือ วาจาเป็นที่รัก วาจาดูดดื่มน้ำใจ กล่าวถ้อยคำ สุภาพไพเราะอ่อนหวาน ทำให้เกิดความสามัคคีตลอดถึงคำแสดงประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน จูงใจให้นิยมยอมตาม อัตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม สมานัตตตา คือ ความมีตนเสมอ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทั้งหลาย

บรรเทิง พาพิจิต (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทานะ คือ การให้ มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนถึงให้ความรู้ และคำแนะนำสั่งสอน ปิยวาจา คือวาจาเป็นที่รัก มีวาจาดูดดื่มน้ำใจ วาจาซาบซึ้งกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี ก่อเกิดไมตรี และความรักนับถือ แสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน เป็นมูลเหตุจูงใจให้นิยมยอมตาม อัตถจริยา คือการประพฤติประโยชน์ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก้ไขปรับปรุงส่งเสริม ในทางจริยธรรม

สมานัตตตา คือ วางตนสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทุกชั้น วางตนให้เหมาะแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกทาง

อุดม เชยกีวงค์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน คือ การแบ่งปันกันอยู่ แบ่งปันกันกินแบ่งปันกันใช้ ปิยวาจา คือ พูดจากันอย่างไพเราะ อ่อนหวาน ด้วยความปรารถนาดี ทำให้เกิดการรักใคร่สามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อัตถจริยา คือ ทำตนเป็นคนที่มีประโยชน์ต่อครอบครัว ต่อสังคมและประเทศชาติ สมานัตตตา คือ การวางตนให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ทำให้เกิดชนชั้นขึ้น

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่าองค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1) ทาน หมายถึง การให้สิ่งของ และให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา การให้ทานจะช่วยให้ผูกคนอื่นไว้ได้ดังพุทธพจน์ที่ว่า ทโท คนฺถติมิตตานิ ผู้ให้ย่อมผูกใจมิตรไว้ได้ นักบริหารอาจให้ทานได้ 3 วิธี คือ

อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำ หรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า “เพื่อนแท้คือเพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก” การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

วิทยาทาน คือธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไรเป็นการลงทุนราคาถูก แต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง

มีภาษิตจีนที่ว่า “มีมิตร 500 คนนับว่ายังน้อยเกินไปมีศัตรู 1 คนนับว่ามากเกินไป” อับราฮัม ลินคอล์น กล่าวว่า “วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุดคือเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร” เราจะทำอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย

2) ปิยวาจา หมายถึง การพูดการแสดงออกด้วยความจริงใจ นักบริหารที่ดีจะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวาน คำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้ ตามปกติคนเราจะมัดสิ่งของ ต้องใช้ของ

อ่อนเช่น เชือกหรือลวดมัด ในทำนองเดียวกันเราจะมัดใจคนได้ก็ด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน ดังโคลงโลกนิติที่ว่า

อ่อนหวานมานมิตรล้น เหลือหลาย
หยาบบ่มีเกลอราย เกลื่อนใกล้
ดุจดวงศศิฉาย ดาวดาษ ประดับนา
สุริยส่องดาราไร้ เมื่อร้อน แรงแสง

3) อัตถจริยา หมายถึง การทำประโยชน์ทั้งเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ตรงกับคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น" นักบริหารทำอัตถจริยาได้หลายวิธี เช่น บริการช่วยเหลือยามเขาป่วยไข้ หรือเป็นประธานในงานพิธีของผู้ใต้บังคับบัญชา ดั่งโคลงโลกนิติที่ว่า

อาศัยเรือนท่านให้ วิจารณ์
เห็นท่านทำการงาน ช่วยพร่อง
แม้มีกิจโดยสาร นาเวศ
พายค่อยช่วยค้ำจ้วง จรดให้ จนถึง

4) สมานัตตา หมายถึง การวางตนเหมาะสม ถูกกาลเทศะ เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์มีสุขร่วมเสพ” นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตนเอง ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตนนักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพัง ตัวอย่างคนที่มีสมานัตตาก็คือคนที่เป็น“ เพื่อนตาย” ในโคลงบทนี้

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี
หาง่าย หลายหมื่นปี มากได้
เพื่อนตาย ถ่ายแทนชี- วาวาตม์
หายาก ฝากผีไข้ ยากแท้ จักหา

พระมหานภดล สีทอง (2554) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การให้ การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้สิ่งของที่ตน มีให้แก่ผู้ที่ต้องการผู้ขาดแคลนหรือผู้เดือดร้อน สิ่งของที่นำมาให้นั้นต้องเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยสุจริต เป็นประโยชน์ คือ ผู้ให้ก็เป็นสุขอิ่มเอิบใจ ผู้รับก็สามารถบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อน รวมทั้งการให้

ความรู้การแนะนำที่ถูกต้องชัดเจนและเป็นจริงด้วย 2) ปิยวาจา คือ การใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง และถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ รู้จักกล่าวขอ โทษ รู้จักกล่าวขอบคุณ ซึ่งผู้ปฏิบัติได้ย่อมทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูดจูงให้ละเว้น ความชั่ว ทำให้การงานสำเร็จ เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการงาน 3) อัตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเอง และผู้อื่น รู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นพร้อมรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา 4) สมานัตตตา คือ การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้ เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย และดำรงตนไม่ให้ตกไปในความชั่ว ปฏิบัติกับเพื่อนร่วมหรือผู้คนอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหากับ เพื่อนร่วมงานในองค์กร

สรุปได้ความว่า องค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุธรรม มีอยู่ 4 หลัก คือ ทาน หมายถึง การให้หรือการแบ่งปัน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เครื่องใช้ ทรัพย์สิน เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน เพื่อแสดงถึงน้ำใจ ที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ซึ่งกันและกัน ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาสุภาพ ที่ไพเราะอ่อนหวาน รวมไปถึงการพูดให้กำลังใจ ไม่พูดจาว่าร้ายคนอื่น ไม่พูดส่อเสียดให้คนอื่นเกิดความเสียหาย รู้จักใช้คำพูดให้เหมาะสมตามสถานการณ์ อัตถจริยา หมายถึง การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ทั้งในด้านแรงกายและแรงใจ สมานัตตตา หมายถึง การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ด้วยความสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย วางตัวให้สมฐานะที่เป็นอยู่ในสังคม และถูกกาลเทศะ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ก่อนที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงความเป็นมาของการพัฒนาชุมชนก่อน เพราะจะได้เข้าใจการพัฒนาชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

2.3.1 ความเป็นมาของการพัฒนาชุมชน

พระภมร ภูริปญฺโญ (ช่อผูก) (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน (Community Development) มีที่มาจากคำว่า (Mass Education) โดยได้นำมาใช้ครั้งแรกในประเทศอังกฤษ อันเป็นผลมาจากการรายงานเกี่ยวกับการศึกษามวลชน ในสังคมแอฟริกา (Mass Education in African Society) ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายการศึกษา ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

อังกฤษ ได้นำเสนอต่อรัฐบาลเมื่อปี ค.ศ.1944 รายงานฉบับนี้เสนอแนะให้รัฐบาลประเทศอังกฤษกำหนดนโยบายการปกครองอาณานิคม ให้ทวีปแอฟริกาด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนร่วมควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง เพื่อสร้างความรักความศรัทธาและความจงรักภักดีแก่ประชาชน ซึ่งเป็นลักษณะของการพัฒนาชุมชน แต่ไม่ได้รับความนิยมมากนักเพราะคำว่า “มวลชน” มีความหมายไปในทางการเมืองมากเกินไป และคำว่า “การศึกษา” ในประเทศต่าง ๆ ก็ให้ความหมายได้หลายประเด็น เมื่อแปลความหมายเป็นภาษาท้องถิ่น ของแต่ละประเทศ ก็อาจจะมีความแตกต่างกัน และเกิดความเข้าใจผิดขึ้นได้ คำว่า “การพัฒนาชุมชน” ถูกนำมาใช้แทน คำว่า “การศึกษามวลชน” เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1948 โดยที่ประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ เรื่องการบริหารและการปกครองประเทศ ในทวีปแอฟริกา (African Administration) ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากเหตุผลหลายประการคือ

1) การพัฒนาชุมชนเป็นคำกลางๆ ที่ทุกประเทศสามารถนำไปใช้ได้ ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบใด และใช้เศรษฐกิจระบบใด เพราะทุกประเทศมีชุมชน และการพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

2) คำว่า “การพัฒนาชุมชน” เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1948 หลักจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงแล้วประเทศที่เป็นเจ้าของอาณานิคม โดยเฉพาะประเทศอังกฤษ ได้พยายามแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้บริหาร และปกครองดินแดนในอาณานิคมของตนเอง การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้อย่างได้ผล จึงทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้น

3) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศอาณานิคมที่ถูกปกครองโดยประเทศอื่นเกิดความตื่นตัวเรื่องอิสรภาพในการปกครองตนเอง จึงเกิดประเทศเอกราชใหม่ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ประเทศเหล่านี้ยังด้อยพัฒนาล้าหลังในด้านต่าง ๆ จึงนำวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนาประเทศ

4) ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นักเศรษฐศาสตร์กำหนดคำว่า “การพัฒนา” ขึ้นใช้ และได้รับความนิยมแพร่หลายในระดับหนึ่งแล้ว หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นักวิชาการสาขาอื่น ๆ โดยเฉพาะนักสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจกับการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างจริงจัง ทำให้การพัฒนาชุมชนแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

5) องค์การสหประชาชาติยอมรับและสนับสนุน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ ประสบปัญหาจากภัยของสงคราม และผลต่อเนื่องจากการเรียกร้องเอกราช และการแยกตัวของ

ประเทศอาณานิคมดังกล่าวมาแล้ว องค์การสหประชาชาติจึงนำวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ทำให้การพัฒนาชุมชนมีความเป็นสากล คือใช้กันทั่วไปทุกประเทศ โดยได้กำหนดความหมาย หลักการ และวิธีการของการพัฒนาชุมชนขึ้นใช้ร่วมกัน ทั้งยังกำหนด “ทศวรรษแห่งการพัฒนา” ระหว่างปี ค.ศ.1960 – ค.ศ.1969 ขึ้นเป็นครั้งแรก และยังให้ปี ค.ศ.1970 – ค.ศ.1979 เป็น “ทศวรรษที่สองแห่งการพัฒนา” ติดต่อกันอีกด้วยนับเป็นการสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนแพร่หลายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

6) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ ในโลกแบ่งตามอุดมการณ์ ลัทธิทางการเมืองและเศรษฐกิจ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเสรีประชาธิปไตย และกลุ่มสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ทั้งสองกลุ่มต่างแข่งขันกันพัฒนาประเทศ อุดมการณ์และวิธีการของตนมีแผนและโครงการพัฒนาที่ชัดเจน ที่สำคัญคือได้นำเอาวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศเสรีประชาธิปไตย ซึ่งนำโดยประเทศสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ มีปรัชญาและแนวความคิดในเรื่องการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งตรงกับปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน จึงสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

2.3.2 ความหมายของการพัฒนา

พระธรรมญาณมุนี (2523) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การคุ้มครอง การเปลี่ยนแปลง ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมประการหนึ่งการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุด ที่เราต้องการให้เกิดขึ้นในปริมาณที่เพียงพอ

ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2524) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการ (Process) ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย มุ่งให้เกิดความเสมอภาค และการกระจายอย่างเป็นธรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนน้อยที่สุด ทั้งนี้กระบวนการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาสามารถที่จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างบังเกิดผล และพอจะสรุปแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวความหมายของการพัฒนาได้ว่า

1) การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้น ก้าวหน้าขึ้น โดยไม่หยุดนิ่ง

2) การเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ไม่น่าพอใจ ไปสู่สภาพที่น่าพอใจอย่างมีระบบ

3) การกระจายรายได้ของบุคคลในชุมชน

4) กระบวนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

5) กระบวนการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม

6) กระบวนการจัดองค์การทางสังคมที่มีสมรรถภาพดีกว่า

7) การปรับปรุงระบบสังคมให้ทันสมัย

8) การเพิ่มขีดความสามารถของสังคมอย่างสูงสุด

9) การเปลี่ยนแปลงในระบบทั้งคุณภาพ ปริมาณ ทั้งสิ่งแวดล้อม

10) การเปลี่ยนแปลงที่มีทิศทาง หรือวางแผนไว้ล้วงหน้า

11) การสร้างความเสมอภาคทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และระหว่างชุมชนต่าง ๆ

12) การปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ ที่สังคมไม่พึงปรารถนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “พัฒนา” ในภาษาไทยมาจากคำว่า “วฑฺฒน” ในภาษาบาลี และ“วรธน” ในภาษาสันสกฤตแปลว่า ความเจริญ

สนธยา พลศรี (2533) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาหน่วยงานชุมชน หรือประเทศ คือการทำให้สิ่งเหล่านั้นดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า การพัฒนา เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหว จากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง

ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2543) ให้ความหมายว่าการพัฒนานั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญ และต้องผสมผสานระหว่าง

1. มีการเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเสมอ ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางลบ ไม่ถือว่าเป็นการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องดีขึ้น เจริญขึ้น งอกงามขึ้น และต้องเกี่ยวข้องกับ 4 แกนหลัก คือ คน โครงสร้าง เทคโนโลยี และระบบหรืองาน (รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย)

2. การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติ ที่ดำเนินตามเป้าหมายอย่างเด่นชัด และปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจุดเน้นของการพัฒนา โดยประชาชน เพื่อประชาชน และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

3. ผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) และการกระจายใหม่ (Redistribution) ในการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องรายได้ และการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องคุณภาพชีวิต

(Quality of Life) แก่กลุ่มคนในสังคมอย่างยุติธรรม และจะต้องทำให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในเรื่องโอกาส (การศึกษาการทำงานความก้าวหน้า ฯลฯ)

สนธยา พลศรี (2547) ได้จำแนกความหมายของการพัฒนาแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

1. ความหมายจากรูปศัพท์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงาม และดีขึ้น จนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้ เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทย และเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ

2. ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

3. ความหมายทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความเจริญเติบโต แต่เป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการเน้นความหมายในเชิงปริมาณ คือการเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ

4. ความหมายทางพัฒนบริหารศาสตร์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ด้านปริมาณ (มากขึ้น) และด้านสิ่งแวดล้อม (มีความเหมาะสม) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

5. ความหมายทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความหมายอีกแนวทางหนึ่ง

6. ความหมายทางด้านการวางแผน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะของแผนและโครงงาน แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการ จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่า ความหมายของการพัฒนาทางด้านการวางแผน กำหนดให้การพัฒนาเป็นกิจกรรมของมนุษย์ และเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการวางแผนโดยมนุษย์ ไม่ใช่เป็นการพัฒนาในความหมายนี้

7. ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติ คำว่า การพัฒนา ในความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการปฏิบัติการนี้ เป็นความหมายต่อเนื่องจากความหมายทางการวางแผน โดยมุ่งเน้นถึงการวางแผนและโครงการ ไปดำเนินการอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่อง เพราะถึงจะมีแผนและโครงการแล้ว แต่ถ้าหากไม่มีการนำไปปฏิบัติ การพัฒนาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

8. ความหมายในทางพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุข มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้ มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาในความหมายทางด้านการวางแผน คือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่วิธีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้น คือความสุขของมนุษย์เท่านั้น

9. ความหมายทางสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของการพัฒนา โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือมนุษย์ กลุ่มทางสังคมการจัดระเบียบทางสังคมซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายในทางพุทธศาสนา คือการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มีความสุข และมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายทางการวางแผน คือด้วยวิธีการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวางแผนเรียกว่าการบริหารและการจัดการ

10. ความหมายทางการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายคำว่าการพัฒนาเอาไว้ใกล้เคียงกับนักสังคมวิทยา คือการพัฒนาเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมมนุษย์ ให้ดีขึ้นแต่ว่านักพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นที่มนุษย์ในชุมชน จะต้องร่วมกันดำเนินงาน และได้รับผลจากการพัฒนาร่วมกัน

นอกจากนี้ สนธยา พลศรี ยังได้สรุปภาพรวมความหมายของคำว่า การพัฒนา ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมด้วยการวางแผนโครงการ และดำเนินงานโดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง

สรุปได้ความว่า การพัฒนา คือ กระบวนการการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จากสิ่งหนึ่ง ไปสู่สิ่งหนึ่งให้มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยกลวิธีการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเป็นอยู่ของชุมชน

2.3.3 ความหมายของชุมชน

จีรพรรณ กาญจนจิตรา (2520) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะโดยอาศัยหลักผูกพันในทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ หรือศาสนาเดียวกันก็ตาม ที่ทำให้แต่ละคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น ๆ

สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์ (2521) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มชนซึ่งรวมกันอยู่โดยมีความรู้สึกผูกพันกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติระหว่างกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และการรวมกันอยู่ในเขตนั้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่ง ที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง และปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ (2533) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มที่เป็นหน่วยทางสังคม ที่ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันเช่น ครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้าน เป็นเมือง

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน ประกอบไปด้วย ระบบความสัมพันธ์ของ คน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครอง และโครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ซึ่งระบบเหล่านี้ มีความสัมพันธ์ต่อกัน และระหว่างกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความเชื่อมโยงกัน ชนิดที่ไม่สามารถแยกจากกันได้

ประเวศ วะสี (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามที่จะทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำซึ่งรวมถึงการสื่อสารกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน คือ หมู่ชน กลุ่มคน ที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า “Community” มีความหมายในภาษาไทยว่า “ชุมชน” ซึ่งบางครั้งให้เข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับ “การรวมตัวของคน” ถ้าพิจารณาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Com” มีความหมายที่ลึกซึ้งโดยหมายถึง “Together” คือการ (เดินทาง) ร่วมกัน และจะเห็นว่ามีคำที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงอีกหลายคำ เช่น

Communal	หมายถึง	ของชุมชนเพื่อชุมชน
Common	หมายถึง	ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย
Commune	หมายถึง	ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด

สนธยา พลศรี (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่าชุมชน จากความหมายโดยสามัญสำนึก ความหมายโดยรูปศัพท์ และความหมายทางวิชาการ ไว้ว่า ชุมชนหมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่นครอบครัวละแวกหมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความ

เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกัน ภายใต้บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

ปรีชา วงศ์ทิพย์ (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ ที่มีความเกี่ยวพันกับสภาพทางภูมิศาสตร์ และระมีความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความผูกพัน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นเครื่องมือดำเนินการ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2556) ได้สรุปความหมายของชุมชน ออกเป็น 3 แนวทาง ที่มีความแตกต่างกันออกไป ตามที่มาและความหมาย คือ

1. ชุมชน หมายถึง การรวมตัวกลุ่มคน ที่มีความสัมพันธ์กัน ตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความผูกพัน มีความเป็นปึกแผ่น และอาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์กัน ทั้งในมิติความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และมิติทางสังคม และวัฒนธรรม

2. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผูกพัน ทั้งในด้านพื้นที่ และความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน

3. ชุมชน หมายถึง องค์กรและขบวนการทางสังคม ที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัด และรวมกันในระยะเวลาที่นานพอสมควร จนเกิดระบบความสัมพันธ์ และความผูกพันกันเกิดขึ้น เช่น องค์กรชุมชน องค์กรในท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

แคมบริดจ์ (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2003, อ้างถึงใน ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2558) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชน (Commune) ไว้ว่า หมายถึงกลุ่มคน หรือกลุ่มครอบครัวที่อยู่อาศัยร่วมกันในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด (Particular Area) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็ทำงานร่วมกัน ใช้สิทธิและเป็นเจ้าของพื้นที่ และผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จนทำให้เกิดพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ ตลอดจนมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน ประหนึ่งว่ากลุ่มกลุ่มคนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกัน (As a Unit) ทั้งชุมชน

แซนเดอร์ส (Sanders, 1958, อ้างถึงใน ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2558) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่ม มารวมกันในบริเวณเดียวกัน ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกัน และมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน

นอร์ตัน (Norton, 1994, อ้างถึงใน ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชนหรือ Commune ว่าเป็นคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึงการอยู่ร่วมกันของประชาชนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง เป็นเวลานานจนทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความรัก และผูกพันกัน จนเป็นหนึ่งเดียว จึงได้พยายามร่วมกันในการจัดระบบการปกครองตัวเองขึ้น เรียกว่า Self-Governing Community อันถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในฝรั่งเศส เยอรมัน และอีกหลายประเทศในทวีปยุโรป

สรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มชนที่มารวมตัวกันกันหลายๆ กลุ่ม ในอาณาเขตๆ หนึ่ง ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมาย หรือบังคับเดียวกัน มีความสัมพันธ์กัน มีความผูกพันกัน ในทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนาเดียวกัน มีความใส่ใจร่วมกัน และมีผลประโยชน์คล้าย ๆ

2.3.4 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

ฑิตยา สุวรรณชฎ (2522) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา คือกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่สังคมนั้นได้เลือกสรรแล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่จริง (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนา ที่ดีงาม หรือเจริญ) กล่าวคือเป็นการจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน โดยมีการวางแผน

วิทยากร เชียงกูล (2527) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาที่แท้จริง ควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม จิตใจ และความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับการได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการได้รับการพัฒนาด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี พักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วยความต้องการทั้งหมดนี้ บางครั้งเราเรียกกันว่า “การพัฒนาคุณภาพ” เพื่อที่ให้เห็นว่า การพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเพิ่มปริมาณสินค้า หรือรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจ ความสุขของประชาชนมากกว่า

บุญศรี แก้วคำศรี และ มนตรี ขอรัตน์ (2529) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ทั้งด้านวัตถุ

และจิตใจ โดยความร่วมมือของคนในชุมชนนั้นเอง และความร่วมมือของคนนอกชุมชนด้วยถ้าหากจำเป็น

วิรัช เตียงหงษากุล (2529) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธี หรือมรรควิธี (Means) ที่ทำให้เกิดผล (Ends) ที่ต้องการ คือคุณภาพชีวิตชุมชน และสังคมดีขึ้น และนอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแล้ว ยังมีการกำหนดอัตราการเปลี่ยนแปลง (Rate of Change) เอาไว้ด้วย

ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ของชุมชน และมาตรฐานความเป็นอยู่ ของชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ตามแนวทางที่ชุมชนต้องการ โดยอาศัยความคิดริเริ่มการพึ่งพาตนเอง และความร่วมมือกันทั้งระหว่างคนในชุมชน และระหว่างราษฎรกับรัฐบาล ถ้ามีความจำเป็นอาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์กรจากภายนอกชุมชน

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน (Community Development) เป็นกระบวนการทำงานอย่างหนึ่ง และเป็นกลยุทธ์ ๆ หนึ่ง ซึ่งมีจุดหมายปลายทางสูงสุดอยู่ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรม มี 4 ลักษณะ คือ

1) การพัฒนาชุมชน หมายถึง การสร้างสรรค์ความเจริญ และยับยั้งความเสื่อมของชุมชน

2) การพัฒนาชุมชน หมายถึง การสร้างชุมชนให้เจริญโต โดยอาศัยกำลังความรู้และความสามารถของประชาชน และความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน

3) การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการที่มุ่งชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้น สนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุง การทำมาหากิน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

4) การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนากำลังความคิด และความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญ ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมการศึกษา อนามัย และ

ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การกระทำของบุคลหรือกลุ่มคน ทั้งในรูปแบบกระบวนการ (Process) หรือ กลยุทธ์ (Strategy) เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ของกลุ่มคนในชุมชน

2.3.5 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

จีรพรรณ กาญจนจิตรา (2523) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน มีแนวความคิดมูลฐานอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องช่วยตนเอง ในรูปแบบของแรงงาน วัสดุ และทรัพย์สิน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองหากเกินความสามารถ รัฐบาลจึงจะให้การสนับสนุนตามสมควร เช่น ความช่วยเหลือด้านวิชาการงบประมาณ เป็นต้น ความช่วยเหลือจากภายนอก จึงมีความจำเป็นที่จะข้ามาแก้สถานการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ว่าจะช่วยเหลือให้ประชาชน สามารถช่วยเหลือตนเอง ไปได้ตลอดรอดฝั่ง

2. การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ ปัญหาของชุมชน หรือประเทศ ไม่อาจแก้ไขได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเป็นการประสานการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นการประสานวิธีการหลายวิธี และหลายด้าน หากเราศึกษาปัญหาของชุมชนอย่างละเอียด จะพบว่าปัญหาของชุมชนนั้น มีสาเหตุหลายประการ ฉะนั้นจึงต้องดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ พร้อมกันไป เช่น การยกระดับการครองชีพของประชาชน จะต้องพัฒนาทางด้านทักษะ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม การวางแผนครอบครัว เป็นต้น การกำหนดวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน จึงต้องหยิบยกปัญหาของชุมชนนั้น มาพิจารณาอย่างละเอียด และต้องระลึกว่าปัญหาหนึ่งจะเกี่ยวกัน หรือกระทบไปยังอีกปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาเสมอ ดังนั้นโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นมา จะต้องเป็นโครงการ หรือกิจกรรม ที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้หลายปัญหา

3. การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานที่เริ่มจากท้องถิ่นชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบาย การพัฒนาประเทศ (มิได้หมายความว่านโยบายชาติ เป็นตัวกำหนดนโยบายท้องถิ่น แต่หมายถึงกิจกรรมในท้องถิ่น จะได้รับการสนับสนุน ให้เป็นกำลังสำคัญในการค้ำจุนนโยบายชาติ) การสนับสนุนจากรัฐบาลในที่นี้ คือ ด้านวัสดุ กำลังคน ฉะนั้น การดำเนินงานของท้องถิ่นใดเป็น

เอกเทศ ปราศจากเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ ย่อมจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่า แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักพัฒนาสามารถทำงานร่วมกับประชาชนได้อย่างถูกต้อง และก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำงานจะต้องมีความเข้าใจ ในแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดีเสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังจำเป็นจะต้องพิจารณาแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน ดังนี้

(1) คนมีความสำคัญมากที่สุด (Man is a Most Important) การพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในศักยภาพ หรือพลังความสามารถของคน เพราะการดำรงอยู่ หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือการเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ จึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ ในการพัฒนาตนเองและชุมชนร่วมกันสร้างมาตรฐานในการดำรงชีวิต หรือคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

(2) การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) การพัฒนาชุมชนเป็นการให้คนในชุมชนได้เข้ามาศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้น เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนนั่นเอง

(3) การพึ่งตนเองของชุมชน (Self-Reliance) จากแนวความคิดที่เชื่อในศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชน แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน จึงเชื่อมั่นว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน และชุมชนนั้น ทำให้คนสามารถที่จะพัฒนาขุมขนได้ ด้วยตนเอง สามารถสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้

(4) การช่วยเหลือตนเอง (Aided Self-Help) เป็นแนวทางในการพัฒนา ที่ยึดเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนพึ่งตนเองให้มากขึ้น และให้ได้มากที่สุด โดยมีรัฐเป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

(5) การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้คุ้มค่า (Community Natural Resources Utiliz) ผลประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนใด ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้น จึงต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ทุนทางสังคม และทรัพยากรต่าง ๆ ไม่พึ่งพาชุมชนอื่น ๆ ในการ

พัฒนาชุมชนของตนเอง เพราะแต่ละชุมชน ต่างก็มีความจำเป็น ที่จะต้องใช้ทรัพยากร เพื่อพัฒนาชุมชนเดียวกัน

(6) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน (Initiative) แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริง ของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการศึกษา วิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผน และโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคล หรือหน่วยงานนอกชุมชน การดำเนินงานพัฒนาในขั้นตอนต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม และรับผิดชอบ หน่วยงานนอกชุมชนอื่น ๆ เป็นหน่วยที่สนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีให้การศึกษาแก่คนในชุมชน จนมีความรู้ความสามารถในระดับที่เรียกว่า “คิดเป็นทำเป็น” จนสามารถที่จะค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

(7) ความต้องการของชุมชน (Felt-Needs) จากความเชื่อ ข้อที่ว่าคนมีศักยภาพและความสามารถในการพัฒนา แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน จึงเชื่อมั่นว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน และชุมชนนั้น ทำให้คนสามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง สามารถสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ ตามความต้องการของชุมชนเอง

(8) ขีดความสามารถของชุมชนและของรัฐบาล (Community and Government) การพัฒนาชุมชน มุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคน และทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัด ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และระบบการบริหาร ส่วนชุมชนก็มีขีดจำกัด ในเรื่องความไม่พร้อมของคน และทรัพยากร ที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้น การดำเนินงานพัฒนาชุมชน จึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล กล่าวคือ ชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึ่งตนเองให้มาก ชุมชนที่มีความพร้อมน้อย รัฐก็ให้การสนับสนุนมากขึ้น ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐนี้ จะต้องได้สัดส่วนแสะสอดคล้องซึ่งกันและกัน

(9) การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน (Co-Operation Between) การพัฒนาชุมชน จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องเกิดจากการร่วมมือกัน ระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว เพราะรัฐบาลและประชาชนในชุมชน ต่างก็มีข้อจำกัด ไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้เต็มที่ ดังกล่าวมาแล้ว การร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนนี้ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือตัวเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาล อย่างเหมาะสมเป็นสำคัญ

(10) การพัฒนาแบบบูรณาการ (Integrated Development) การพัฒนาชุมชนจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน หลาย ๆ ด้าน จะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้อง และเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อการประหยัดแรงงาน งบประมาณ และเวลาที่ใช้การดำเนินงาน การพัฒนาชุมชนจึงต้องประสานงานกับคน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และงบประมาณ จึงจะประสบผลสำเร็จ

(11) ความสมดุลในการพัฒนา (Development as Equality) การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม ความสมดุลระหว่างการด้านพัฒนาวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจคน ความสมดุลระหว่างเพศและวัย ความสมดุลระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากล เป็นต้น

(12) การศึกษาภาคชีวิต (Lifelong Education) คือ มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย อย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่เน้นให้รู้จักตัวเอง รู้จักโลก และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน กับสรรพสิ่งทั้งที่เป็นมนุษย์ ธรรมชาติ หรือสิ่งที่เหนือธรรมชาติ อันก่อให้เกิดปัญญา เพื่อปรับสภาพความเป็นอยู่ให้สอดคล้องสมดุล การศึกษาภาคชีวิต เป็นเครื่องมือที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้มีความสามารถปรับตัวเอง อยู่ในชุมชน และสังคมได้อย่างเป็นสุข ตามอัตภาพการนำเสนอแนวคิดการศึกษาภาคชีวิต (Lifelong Education) เป็นผลจากการนำเสนอรายงานขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่ได้นำเสนอไว้ว่ามนุษย์แต่ละคน จะต้องอยู่ในภาวะแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเขา ฉะนั้น แนวความคิดของการศึกษาภาคชีวิต จึงเปรียบเหมือนกุญแจดอกสำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้

ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์ (2558) แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่น ได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก การที่สมาชิกในชุมชนมีเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของกลุ่ม หรือชุมชนมีมากขึ้น เกิดมีผู้นำ ผู้ตาม ผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง เพิ่มมากขึ้น มีกลุ่มที่เจริญกว่า และกลุ่มผู้ด้อยกว่า ดังนั้น เมื่อเกิดมีกลุ่มในลักษณะที่สัมพันธ์กันมากขึ้น จึงทำให้ต้องมีการจัดระบบการดำเนินชีวิตร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ร่วมกัน ของแต่ละฝ่าย จึงทำให้เกิดมีแนวความคิด ในการจัดระบบการดำเนินชีวิตร่วมกันในชุมชน

สรุปได้ว่า พื้นฐานของการพัฒนาชุมชนนั้น เกิดจากการที่ในชุมชนนั้นมีประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกัน เพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นจะต้องมีวิธีการมาจัดการกับปัญหา จึงเกิดเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขึ้น

2.3.6 หลักการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2527) ได้กล่าวถึงหลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเอาไว้ว่า จะต้องยึดหลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรี และศักยภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด นักพัฒนาจะต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพ ที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชน ในการคิดวางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง นักพัฒนาควรเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชนนักพัฒนาต้องยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่าต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลังและช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล ในกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการดำเนินงานอันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ในเรื่องของความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

4. ยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานพัฒนาชุมชน ซึ่งจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

องค์การสหประชาชาติ (1960, อ้างถึงใน ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2558) ได้กำหนดหลักการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ นำไปใช้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชน จะต้องตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน จากการริเริ่มของประชาชน และเริ่มจากโครงการง่าย ไปสู่โครงการที่ยากขึ้นตามลำดับ

2. ต้องเป็นโครงการอเนกประสงค์ ที่จะช่วยแก้ปัญหาได้หลายด้าน

3. เป็นการเปลี่ยนแปลงเจตคติของประชาชนในชุมชน ที่ต้องทำไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมด้านอื่นๆ

4. จะต้องมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่

5. ต้องแสวงหาผู้นำท้องถิ่น สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ ตามลักษณะของกิจกรรม และความจำเป็นของแต่ละชุมชน

6. ต้องยอมรับสตรี และเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ

7. รัฐต้องเตรียมจัดบริการให้การสนับสนุน

8. ต้องวางแผนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพทุกระดับ

9. สนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนอาสาสมัครต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

10. ต้องมีการวางแผนให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน ที่สอดคล้องกับความเจริญในระดับชาติ

สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาชุมชน จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐและทั้งในส่วนของคนในชุมชนด้วย โดยการพัฒนานั้นควรจะต้องให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้น ในทุก ๆ ขั้นตอน เพราะจะได้รับรู้ถึงปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง และจะได้แก้ปัญหาได้อย่างถูกจุด

2.3.7 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

สุเทพ เชาวลิต (2524) ในการพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่อง และค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยหลักความต้องการและการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก เพื่อว่าผลที่ได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป จึงได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

1) มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน จากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ ให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป

2) มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึก ในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหา และความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน

3) มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรมรับผิดชอบในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเองต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด

4) มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือ เมื่อเกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะร่วมมือกันทำเอง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540) ในการพัฒนาชุมชนนั้น ควรมีเป้าหมายอยู่ 2 ประการ ต่อเนื่องกัน คือ คนพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง และความสุขของทั้งคนและชุมชน โดยได้กำหนดตัวชี้วัดทั้งทางด้านจิตวิสัย และวัตถุวิสัย ดังนี้

1) คนมีคุณภาพ เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ การวัดการพัฒนาส่วนนี้อาจจะวัดจากประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ วัดจากสุขภาพอนามัยดี และวัดจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) คนที่มีคุณธรรมเป็นคนที่คิดดี พูดดี และทำดี ในการวัดด้านคุณภาพนี้อาจจะวัดยาก แต่ต้องอาศัยหลักวัตถุวิสัย (Objective) และจตุวิสัย (Subjectivity) กล่าวคือ ในเชิงวัตถุวิสัยอาจจะวัดคุณภาพจากการพูดดี คิดดี ทำดี ส่วนในเชิงจตุวิสัย อาจจะให้เข้าจัดกลุ่มตัวเองว่า เป็นคนกลุ่มใดในกลุ่มมีคุณธรรม ไม่มีคุณธรรม หรือกลุ่มกลาง ๆ คือ มีบ้างไม่มีบ้าง

3) คนที่มีความสงบสุข เป็นลักษณะคนพัฒนา ประการสุดท้ายคือ การเป็นคนที่มี ความสงบสุข มีจิตใจเยือกเย็นมั่นคง ยิ้มแย้มแจ่มใสไม่ทุกข์ร้อน ไม่วุ่นวายใจ ไม่กังวลใจ ในการวัดก็ยากเช่นเดียวกัน อาจจะให้เขาเลือกเข้ากลุ่ม ระหว่างมีความสุข มีความทุกข์ หรือสุขบ้าง ทุกข์บ้าง เป็นต้น

จิตจำนงค์ กิตติกีรติ (2542) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องการทำอย่างต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยหลักความต้องการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก เพื่อว่าผลที่ได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรตลอดไป จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1) มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน ให้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์มีความคิดก้าวหน้า

2) มุ่งให้ประชาชนมีความสำนึกในการที่เป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหา และความเป็นอยู่ของชุมชนเพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน

3) มุ่งจะให้ประชาชนมีความรับผิดชอบ ให้รู้จักรับผิดชอบในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ

4) มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาของชุมชน มีความคิด ริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

และจุดมุ่งหมายของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนว่า มุ่งที่จะขจัดโรคร้ายสำคัญของสังคม 3 ประการ ได้แก่ ความไม่รู้ ความยากจน และโรคภัยไข้เจ็บ

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2543) การพัฒนาชุมชนนั้นมีจุดมุงหมายของการพัฒนาชุมชน ที่เป็นหลักสำคัญๆ นั้น ดังนี้

1) เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน

2) เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับประชาชน

3) เพื่อเพิ่มสิ่งบริการในชุมชนให้มากขึ้น

4) เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ทนต่อการเปลี่ยนแปลง

5) เกิดความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ปัญหาของชุมชน ปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

สนธยา พลศรี (2547) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือการพัฒนาคนให้มีความสุขและการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ดังนี้

1. การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความสุข เพราะในการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินงาน เป็นผู้ได้รับผลที่เกิดขึ้น และเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนาไม่ให้สิ้นสุด คนจึงเป็นเป้าหมายสุดยอดหรือเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน จึงต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข

1.1 การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ ทำให้คนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีความรู้ทางการเมือง และความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เฉลียวฉลาดมีวิสัยทัศน์ สุขภาพดี บุคลิกภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

1.2 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ ทำให้คนเป็นคนดีทั้งการคิดการพูดและการประพฤติปฏิบัติ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เช่น การละเว้นอบายมุข ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักความพอเพียงในสิ่งต่าง ๆ มีความอดทน สามารถยับยั้งตนเองไม่ให้ประพฤติชั่ว

1.3 การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ การทำให้คนมีความสุขสงบ มีจิตใจดีงามสงบเยือกเย็น มั่นคง ผ่องใส ไม่มีความเครียด มีเมตตากรุณา รู้จักความพอเพียง รู้จักประมาณ และเข้าถึงสัจธรรมของชีวิต มองโลกในแง่ดี ปรับตัวให้เข้ากับการปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นต้น การทำให้คนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการพัฒนา และการสร้างเสริมคนให้มีคุณธรรมจริยธรรม

ตามแนวทางศาสนาของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างคนให้มีความสุข นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และพัฒนาในลำดับต่อไป

2. การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง การพัฒนาชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งพึ่งตนเองได้ และมีความสุข คือการทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรัก และความเอื้ออาทรต่อกัน ภายในระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ จนกลายเป็นองค์กรชุมชน (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น (Community Network) ทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กัน ในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กันในแนวดิ่งด้วยความสัมพันธ์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้น โดยชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะดังนี้

2.1 มีจิตสำนึกชุมชน คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน และสมานฉันท์ยอมรับในศักยภาพของกันและกัน ยอมรับในความหลากหลายของสมาชิก เป็นต้น

2.2 มีจิตวิญญาณชุมชน คือ สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน อุทิศตนเพื่อชุมชน หวงแหนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น ศาสนา เครือญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ความมีจิตวิญญาณชุมชนทำให้เกิดความยินดี มีความสุข มุ่งมั่น และเกิดพลังอย่างมหาศาล เป็นพลังที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุขร่วมกัน จิตวิญญาณชุมขน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการมีจิตสำนึกของชุมชน ทำให้สมาชิกของชุมชนมีจิตใจแข็งแกร่ง มีความพร้อมที่จะรวมพลังกัน เพื่อการพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การที่สมาชิกร่วมกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มีองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนของตน ที่เป็นผลจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การตัดสินใจร่วมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดร่วมกัน และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ไม่ใช่การดำเนินงานโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.4 มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ สมาชิกรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ด้วยจิตสำนึกชุมชนและจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกันเป็นกลุ่มและองค์กร เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน อันเป็นผลของการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่แบบต่างคนต่างทำ

2.5 มีการจัดการชุมชนที่ดี คือ สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเอง กลุ่มและชุมชนดำเนินการวางแผนจัดกระบวนการดำเนินงาน และประเมินผลการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 มีเครือข่ายชุมชน คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิก และองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็งร่วมกันเรียนรู้ และพัฒนาชุมชนจนประสบความสำเร็จ

2.7 มีภาวะผู้นำชุมชน (Community Leadership) ผู้นำในการพัฒนาชุมชน เป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว พร้อมที่จะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นกับผู้อื่นผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่น ร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชนสามารถเชื่อมประสานสมาชิกกลุ่ม และองค์กรชุมชนได้เป็นอย่างดี

2.8 เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกของชุมชนมีความเข้มแข็งพอ ที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งในยามปกติและเมื่อประสบกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ ทำให้สามารถดำรงรักษาชุมชนเอาไว้ได้

2.9 เป็นชุมชนสงบสุข คือ ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชน และสร้างชุมชนให้สงบสุขแล้ว ชุมชนก็มีความเข้มแข็ง ไม่เบียดเบียนผู้ อื่นบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

2.10 เป็นชุมชนที่ยั่งยืน คือ ชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป แต่จะธำรงรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนไว้ได้ แล้วสืบทอดต่อไปให้ลูกหลาน ไม่ล่มสลายโดยง่าย

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน คือมุ่งให้ประชาชนมีความสำนึกตนอยู่เสมอว่าตนเองก็คือสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม เพื่อเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของคนในชุมให้ดีขึ้น ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.3.8 ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน

มยุรี วัดแก้ว (2535) ได้อธิบายความสำคัญของการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ เป็นที่ทราบกันดีว่า ปัญหาที่ชุมชนชนบทประสบกันอยู่ทั่วๆ ไป ก็คือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนประสบความยากลำบาก มีความแร้นแค้น เนื่องจากการขาดความรู้ในการผลิตสมัยใหม่ วิธีการผลิตยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ รวมทั้งขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนอุปกรณ์ในการผลิต เกษตรกรมักขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำ และช่องทางประกอบอาชีพอย่างอื่นมีจำกัด หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะว่างงาน การนำเอาเอาการพัฒนาชุมชนมาใช้ จะทำให้เศรษฐกิจของเกษตรกรชาวชนบทดีขึ้น คือ

1.1 ช่วยยกระดับการครองชีพของประชาชนให้ที่สูงขึ้น

1.2 ช่วยแก้ไขปัญหาว่างงาน

1.3 ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

1.4 ลดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นในสังคม

1.5 ทำให้ประชาชนมีฐานด้านเศรษฐกิจดีขึ้นและประเทศชาติมีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ

2. ความสำคัญทางสังคม ประชาชนในชนบทต้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นเหตุให้ชาวชนบทมีสภาพความเป็นอยู่ ทางด้านสุขภาพอนามัยต่ำไปด้วย สุขภาพของชาวชนบทเป็นแบบสามวันดีสี่วันไข้ เป็นโรคขาดสารอาหาร และทางเดินอาหาร ก่อให้เกิดการด้อยคุณภาพของประชาชน ส่วนด้านความคิดต่าง ๆ นับว่ายังเป็นแนวความคิดที่ล้าสมัย ยึดมั่นในเรื่องไสยศาสตร์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชนบทเจริญช้า และมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การนำเอาวิธีการพัฒนาชุมชนเข้าไปใช้ในชุมชน มีผลทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไปในทางที่ดี คือ

2.1 ทำให้ประชาชนได้รู้จักปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

2.2 ช่วยให้ประชาชนรู้จักป้องกันโรคภัยไข้เจ็บรักษาอนามัยครอบครัวให้ดีขึ้น

2.3 เป็นการลดความแตกต่างระหว่างชนชั้นในสังคมให้บรรเทาเบาบางลงสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สมาชิก

2.4 ช่วยปรับปรุงชีวิตความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมให้ดีขึ้น

2.5 ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

3. ความสำคัญทางด้านการเมืองการปกครอง จากปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม ที่ชาวชนบทได้รับ ทำให้มีผลสืบเนื่องมาสู่ปัญหาด้านการเมืองการปกครองด้วย ต้นเหตุคือ ความยากจนที่ทำให้ชาวบ้านไม่มั่นใจในการเมืองการปกครอง ประชาชนถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนบางกลุ่มเท่านั้น ปัญหาความยากจนจะโยงมาสู่ปัญหาการเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากปัญหาผู้ก่อการร้าย และการด้อยการศึกษา ที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่นำไปสู่ปัญหานี้ การไม่เข้าใจในเรื่องการเมือง ประกอบกับความยากจน เมื่อมีฝ่ายตรงข้ามมาเกลี้ยกล่อมชักชวนก็เห็นตามไปด้วย ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงมีผลต่อการเมืองการปกครองดังนี้

3.1 เป็นการก่อให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ของคนในชุมชนท้องถิ่นและคนในชาติ

3.2 ทำให้ประชาชนเกิดความรักความเข้าใจในรัฐบาลและประเทศชาติของตนยังขน

3.3 เป็นการขจัดความขัดแย้งที่ขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับประชาชนและระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.4 ทำให้ประชาชนสนใจที่จะปกครองตนเองและเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

2.3.9 วิธีการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนมีวิธีการสำคัญ 3 วิธี คือ การให้การศึกษาแก่ชุมชน การจัดระเบียบชุมชน และการดำเนินงานในลักษณะของกระบวนการ ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

1. การให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education) คือการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เป็นกระบวนการผู้เข้ารับการศึกษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงต้องมีแรงจูงใจที่ต้องการจะศึกษา และบางเรื่องต้องมีการฝึกฝน ปฏิบัติให้มีทักษะ โดยผู้เข้ารับการศึกษาอาจเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ในชุมชน รวมถึงผู้นำกลุ่ม ที่มีความสนใจ มีเวลาเพียงพอ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนผู้ให้การศึกษา เช่น นักพัฒนาชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร นักสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะ ในการถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูล ความรู้ มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอน และถ่ายทอดความรู้ให้ดี

1.1 รูปแบบของการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชน ถ้าแบ่งตามจำนวนของคนที่ให้การศึกษาอาจแบ่งได้ 3 รูปแบบดังนี้

(1) การให้การศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลที่ไม่สามารถให้การศึกษาร่วมกับผู้อื่นได้ คือ เป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากผู้อื่น เช่น คนพิการ และผิดปกติทางกายหรือจิตใจ ผู้นำชุมชนที่ต้องสร้างบุคลิกภาพให้เหมาะสมเด็กหรือเยาวชน ที่เตรียมตัวไปทำกิจกรรมประเภทประกวดและแข่งขัน เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะให้แก่บุคคลในด้านได้ด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้านก็ได้

(2) การให้การศึกษาเป็นกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากนัก มีความสนใจร่วมกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือใช้ชีวิตร่วมกัน ตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการให้การศึกษาได้หลายวิธี เช่น การประชุมปฏิบัติการ การอภิปราย การจัดนิทรรศการ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์โดยจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

(3) การให้การศึกษาแก่คนจำนวนมาก เป็นการให้การศึกษาแก่ผู้คนในชุมชน ที่มีจำนวนมาก เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องไปพร้อมๆ กัน โดยส่วนใหญ่จะดำเนินการผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายข่าวของชุมชน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึงอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

การให้การศึกษาแก่ชุมชนจึงต้องเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคลกลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ

1.2 วิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

(1) การพบปะเยี่ยมเยียนโดยตรง เป็นการให้การศึกษา โดยการไปพบปะเยี่ยมเยียนผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือครอบครัว อาจจะเป็นที่บ้านหรือสถานที่ประกอบอาชีพ เช่น สวน ไร่นา เป็นต้น แล้วจึงหาโอกาสที่เหมาะสมให้การศึกษาตามเนื้อหาสาระที่ต้องการ การพบปะเยี่ยมเขียนโดยตรงแม้จะมีกระบวนการค่อนข้างยุ่งยาก แต่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็นกันเอง ทำให้ผู้ถ่ายทอดความรู้และผู้เรียนมีความสนิทสนมกัน ได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้สามารถให้การศึกษาได้ง่าย เรียนรู้และบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น

(2) การอภิปรายกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเป็นกลุ่ม โดยการนำผู้ที่มีปัญหา มีความต้องการ และความสนใจร่วมกัน จำนวนไม่มากนัก มาร่วมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำ เรียนรู้วิธีการทำงานแบบประชาธิปไตย สร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของและรับผิดชอบการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เป็นต้น

(3) การสาธิต เป็นการให้การศึกษาด้วยการแสดงหรือทำให้ดู โดยให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้เรียนรู้จากการเฝ้าดู และการทำ ลองปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการสาธิตผลงานการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ หรือสาธิตการดำเนินงานพัฒนาชุมชนก็ได้ การสาธิตช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่เรียนสามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบสิ่งที่จะเรียนกับสิ่งอื่น ๆ ได้ ทำให้บรรยากาศของการเรียนไม่ซ้ำซากจำเจ

(4) การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงสิ่งที่จะเรียนรู้ให้ดู เช่น การแสดงตัวอย่าง หุ่นจำลอง แผนภูมิรูปภาพ หรือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ มีระเบียบแบบแผนกระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติความเชื่อค่านิยมบางประการของผู้เรียน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

(5) การศึกษาดูงาน เป็นการนำกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาหาความรู้ในสถานที่ต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ไปชมเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนของตนหรือไปหาคนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว ในการพัฒนาชุมชน การศึกษาและดูงานยังช่วยในการฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มและองค์กรขึ้นในชุมชน สร้างความรักความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน นอกจากนี้แล้วการศึกษาดูงานยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ของบุคคลให้เหมาะสมได้อีกด้วย

(6) การฝึกอบรม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนโดยการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ ความสามารถหรือทักษะของบุคคล การเปลี่ยนแปลงเจตคติ และความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ และแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

(7) การรณรงค์ เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน ด้วยการแสดงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับเรื่องที่รณรงค์นั้น ทางสื่อ และการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเป็น

เรื่องที่เห็นด้วย ก็ให้การสนับสนุนให้ดำเนินการ ถ้าหากไม่เห็นด้วย ก็ไม่ให้การสนับสนุน ยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน การรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มรวมพลังคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

นักพัฒนาชุมชน ต้องรู้จักเลือกวิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่จะให้การศึกษา ซึ่งอาจจะใช้เพียงวิธีการเดียวหรือรวมกันหลาย ๆ วิธีก็ได้

2. การระเบียบชุมชน (Community Organization) เป็นวิธีการที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้คนในชุมชน เช่น บุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม รวมพลังหรือศักยภาพของชุมชน และนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยการจัดระเบียบชุมชน มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน เป็นการศึกษาและสำรวจชุมชนเพื่อรับทราบถึงข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ของชุมชน และนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน เช่น ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน ภูมิประเทศ ทรัพยากร ประชากร จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ เช่นจำนวนคน จำนวนครัวเรือน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ การมีงานทำ การเกิด การตาย การย้ายถิ่น การเพิ่มของประชากร ผู้นำ และผู้มีอิทธิพล วิวัฒนาการของการพัฒนาชุมชนลักษณะทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การรวมพลังชุมชน เป็นการใช้แรงจูงใจด้วยการกระตุ้นยั่วยุ ให้ประชาชนมองเห็น และตระหนักในปัญหาของชุมชน เกิดความต้องการที่จะแก้ไขปัญหา และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาและการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน เป็นการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนในชุมชน ในเรื่องปัญหา และความต้องการ ความร้ายแรงเร่งด่วนของแต่ละปัญหาด้วยการประชุมอภิปรายการปรึกษาหารือ แล้วจัดลำดับปัญหาและความต้องการ โดยต้องทำการแก้ไขปัญหาที่ร้ายแรงเร่งด่วนต่อชุมชนก่อนปัญหาอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมโครงการ เป็นการเตรียมการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเกิดจากความต้องการของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในโครงการให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การค้นหาและพัฒนาผู้นำ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ และให้ความร่วมมือ ผู้นำที่ดีจึงสามารถสนับสนุนและให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จได้ในการค้นหาผู้นำนั้น อาจพิจารณาได้จากการศึกษาแนวความคิด ลักษณะนิสัย พฤติกรรมต่าง ๆ และการยอมรับของประชาชนในชุมชน เมื่อได้บุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำแล้ว อาจจะนำมาให้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ในการเป็นผู้นำ ในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 การจัดตั้งกลุ่มและองค์กร กลุ่มและองค์กร ของประชาชนในชุมชนนั้นเป็นฐานสำคัญในการรองรับการพัฒนา เพราะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและองค์กร จะก่อให้เกิดพลังในการพัฒนานำไปสู่ความสำเร็จได้ดีกว่าการทำงานเพียงคนเดียว การจัดตั้งกลุ่มและองค์กร ต้องคำนึงถึงลักษณะพื้นฐานของชุมชน เป้าหมายของสมาชิก ภาวะผู้นำในชุมขน และแสวงหาจุดร่วมของผลประโยชน์ ที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชน แล้วร่วมกันบริหารจัดการกลุ่มให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการจัดระเบียบชุมชนด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

(1) กลยุทธ์โต้แย้ง เป็นการแสดงออกในรูปของความไม่พึงพอใจ เช่น การใช้วาจา การเดินขบวน การใช้มาตรการที่เฉียบขาด เพื่อจะให้ได้มาในสิ่งที่ชุมชนต้องการ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน

(2) กลยุทธ์เผชิญหน้า เป็นการแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้ง ด้วยการให้คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายมาเผชิญหน้ากัน เพื่อทำความเข้าใจกัน ซึ่งจะเป็นการระบายความตึงเครียด ความคับข้องใจที่มีอยู่ให้หมดไป แต่จะต้องควบคุมการเผชิญหน้าให้ดี เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว อาจจะเพิ่มความขัดแย้งให้มากขึ้นไปอีก

(3) กลยุทธ์การแข่งขัน การแข่งขันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เพราะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความมุมานะ ในการทำงาน แต่กลวิธีการแข่งขันนี้จะต้องเป็นการแข่งขันในการทำความดี ตามแนวความคิดและวิธีการที่กลุ่มยึดถือ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วมอย่างแท้จริง

(4) กลยุทธ์ประกวด เป็นวิธีการที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการที่จะเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาที่กำหนดขึ้น เพราะการประกวดเป็นแรงจูงใจให้บุคคลและกลุ่ม เข้าร่วมในเรื่อง

ดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น การประกวดหน้าบ้านน่ามอง การประกวดครอบครัวพัฒนา การประกวดชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

(5) กลยุทธ์ต่อรอง เป็นวิธีการที่ใช้เมื่อประชาชนยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับหรือระเบียบที่วางไว้ เช่น การต่อรองให้ลดการประชุมลง จากสัปดาห์ละครั้ง เป็นเดือนละครั้ง เป็นต้น

(6) กลยุทธ์ต่อรองแลกเปลี่ยน เป็นวิธีการที่ทั้งสองฝ่ายหรือทุก ๆ ฝ่ายจะต้องต่อรองแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนส่วนรวม ดังนั้น การต่อรองแลกเปลี่ยนจะทำให้บางฝ่ายได้รับผลประโยชน์ แต่บางฝ่ายต้องเสียผลประโยชน์ของตนไปบ้าง เช่น ยอมให้ลดการประชุม แต่สมาชิกต้องร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง

(7) กลยุทธ์ประนีประนอม เป็นการใช้วิธีที่นุ่มนวลแบบสมานฉันท์ แก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนโดยสันติวิธี เป็นต้น

(8) กลยุทธ์รณรงค์ เป็นวิธีการที่ทุกคนทุกฝ่ายในชุมชนกระทำหรือแสดงออกอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างทันทีทันใด เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ลดละเลิกบุหรี่ และแอลกอฮอล์ การรณรงค์เพื่อต่อต้านเมาแล้วขับ เป็นต้น

(9) กลยุทธ์ช่วยเหลือร่วมมือ เป็นวิธีการที่ใช้สำหรับการขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งเป็นครั้งคราวหรืออย่างถาวร เพื่อการพัฒนาชุมชนตามขีดความสามารถของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม

(10) กลยุทธ์ร่วมมือร่วมใจ เป็นวิธีการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีความเข้าใจกันเป็นอย่างดี มีความเห็นพ้องร่วมกัน สามารถร่วมกันรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความยินดี

ขั้นตอนที่ 8 การติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการจัดระเบียบชุมชน ว่ามีข้อบกพร่องและประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร ทั้งในระหว่างการเตรียมการการดำเนินการ และหลังการจัดระเบียบชุมชนแล้ว โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ซึ่งมีหลายวิธีการ เช่น การสังเกต การแจงนับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การติดตามผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น

3. กระบวนการพัฒนาชุมชน (Community as a Process) การพัฒนาชุมมีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับก่อนหลัง ทุกขั้นตอนจะต้องให้

คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนจะต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การศึกษาชุมชน เป็นการเสาะแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ การเมืองการปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ ของคนในชุมชนเพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง วิธีการในการศึกษาชุมชนอาจต้องใช้หลายวิธีประกอบกัน ทั้งการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ และการศึกษาข้อมูล จากเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กลวิธีที่สำคัญที่นักพัฒนาต้องใช้นั้น ขั้นตอนนี้คือการสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เพราะถ้าหากปราศจากสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างนักพัฒนากับชาวบ้านแล้ว ก็จะเป็นการยากที่จะได้รู้และเข้าใจปัญหาความต้องการจริง ๆ ของชาวบ้าน ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์อันดีจนถึงขั้นความสนิทสนมรักใคร่ศรัทธาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

3.2 การให้การศึกษาแก่ชุมชน การสนทนาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันกับประชาชน เป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาชุมชน มาวิเคราะห์ถึงปัญหาความต้องการและสภาพที่เป็นจริงผลกระทบความรุนแรง และความเสียหายต่อชุมชน กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันก็คือการจัดเวทีประชาคม เพื่อค้นหาปัญหาร่วมกันของชุมชน

3.3 การวางแผน / โครงการ เป็นขั้นตอนให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ และกำหนดโครงการเป็นการนำเอาปัญหาที่ประชาชนตระหนัก และยอมรับว่าเป็นปัญหาของชุมชนมาร่วมกันหาสาเหตุแนวทางแก้ไขและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหา ภายใต้ขีดความสามารถของประชาชน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา วิธีการวางแผน การเขียนโครงการ โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

3.4 การดำเนินงานตามแผนและโครงการ โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนและโครงการที่ได้ตกลงกันไว้ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนใน 2 ลักษณะคือ

(1) เป็นผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ เช่น แนะนำการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

(2) เป็นผู้ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

3.5 การติดตามประเมินผล เป็นการติดตามความก้าวหน้าของงาน ที่กำลังดำเนินการตามโครงการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบได้อย่างทันท่วงที กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การติดตามดูแลการทำงานที่ประชาชนทำ เพื่อทราบผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค แล้วนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบซึ่งสามารถกระทำได้โดยวิธีการดังนี้

(1) แนะนำให้ผู้นำท้องถิ่นหรือชาวบ้านติดตามผล และรายงานผลด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

(2) นักพัฒนาและผู้นำชุมชนเป็นผู้รายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจาต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุม โดยการทำบันทึกรายงาน ซึ่งอาจจะมีแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาชุมชนนั้น ในการที่จะพัฒนาให้ได้ผลมากที่สุดก็คือจะต้องทำให้เป็นขั้นตอน ๆ ไป โดยคำนึงถึงปัญหาในชุมชน แล้วเรียงระดับความสำคัญของปัญหานั้น ๆ ว่าควรจะทำการแก้ไขปัญหาไหนก่อน ปัญหาไหนทีหลัง และในแต่ละขั้นตอนก็ควรให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนเข้ามามีบทบาท เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วย

2.3.10 ประเภทของการพัฒนาชุมชน

บุญทัน ดอกไธสง และ ธเนศ ต่วนชะเอม (2529) ในการพัฒนา หรือกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ นั้นหากลำดับถึงความสำคัญหรือหัวใจของการพัฒนาแล้ว ก็จะมองเห็นความสำคัญที่ต่างกัน ทั้งนี้แล้วแต่ว่าเราจะใช้มุมมอง หรือว่าจะใช้อะไรเป็นประเด็นหลัก อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญอย่างที่สุดของการพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาคนหรือการพัฒนาที่ตัวตน การพัฒนาที่ตัวคนนี้หมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ทำให้คนเป็นคนฉลาดเฉลียวขึ้นหรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้การพัฒนาคนยังหมายรวมถึง การพัฒนาความรู้ สึกนึกคิด กิริยามารยาท บุคลิก ลักษณะนิสัยใจคอ ความชำนิชำนาญ รสนิยมของคนด้วย ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่าเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพ และคุณธรรมของคน ดังนั้น จึงควรได้มีการอธิบายว่าคนที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรมนั้น เป็นอย่างไร คนที่มีความรู้ความสามารถทำงานสิ่งใดก็บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลิตผลมาก คุณภาพดี เสียค่าใช้จ่ายน้อย เสียเวลาน้อย การวัดคุณภาพวัดจากผลสำเร็จทางวัตถุเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่มีคุณภาพส่วนมากมุ่งความสำเร็จทางวัตถุตามที่ได้รับการฝึกอบรม

หรือสั่งสอนมา ความต้องการทางวัตถุนั้นไม่รู้จักจบสิ้น ผู้มีความต้องการทางวัตถุจึงไม่รู้จักพอ มีแต่เพิ่มมากขึ้นๆ หาขอบเขตไม่ได้ การพัฒนาจิตใจตามหลักธรรมของศาสนาพุทธ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางจิตใจ หรือนามธรรมเพื่อการพัฒนาคนเช่นกัน ตัวอย่างการพัฒนาจิตใจตามแนวทางของศาสนาพุทธ เช่น การยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาถือปฏิบัติ

พระขวัญชัย ชยวุฑฺโฒ (แสนณรงค์) (2556) การพัฒนาชุมชนก็คือ ให้มีทั้งคุณภาพ และคุณธรรมในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนาชุมชน การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาทางวัตถุหรือรูปธรรม ส่วนการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนั้น มีพื้นฐานมาจากพัฒนาทางจิตใจ หรือนามธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชน ในเวลาเดียวกันการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรมนั้น จะต้องกระทำครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งควรจะต้องทำพร้อมกันไปทุก ๆ ด้าน ตัวอย่างเช่น ในด้านเศรษฐกิจเป็นคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกิจการค้าขายไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่ขูดรีดหรือแสวงหากำไรหรือไม่กระทำการใด ๆ ที่จะแสวงหาผลกำไรโดยทุจริต ประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทนและซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีศีลมีธรรมตลอดเวลา ส่วนในด้านการเมือง เป็นคนที่รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่รับใช้ชาติ และส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างจริงใจจริงจังและต่อเนื่องเป็นต้น เพราะฉะนั้นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน หรือกระบวนการพัฒนาชุนชนนั้น จะได้มาก็ด้วยการพัฒนาทางวัตถุเพื่อไปสู่การมีคุณภาพ และการพัฒนาทางจิตใจเพื่อนำไปสู่การมีคุณธรรมของคนในชุมชน ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนเช่นเดียวกันนั้น ถือว่าเป็นเป้าหมายรองที่ใช้เป็นสื่อ หรือเป็นแบบฝึกหัดสำหรับนำไปสู่การพัฒนาคน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมนี้อาจแสดงออกโดยผ่านกิจกรรม พัฒนาชนบทต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุ และจิตใจของประชาชนในชุมชนนั้น สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาคนก็เพราะว่าจะต้องประกอบด้วยคนและสิ่งแวดล้อมที่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดไม่ได้ คือสิ่งแวดล้อมนี้ถือเสมือนว่าเป็นส่วนหนึ่งของคน ในบางครั้งถ้าไม่เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งแวดล้อมก็ไม่อาจพัฒนาคนได้สำเร็จ อย่างไรก็ดีแม้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งพัฒนาคนเป็นประการสำคัญ แต่ก็ไม่อาจลืมหรือละทิ้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อมจึงต้องพัฒนาไปพร้อมกัน หรือควบคู่กัน ซึ่งถ้าหากมุ่งพัฒนาส่วนใดส่วนหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ก็อาจจะขาดความ

สมดุลตามทฤษฎีความล้าทางวัฒนธรรม (Cultural Lag) หรือเกิดสภาพที่เรียกว่าสมัยใหม่แต่ไม่พัฒนา (Modernization Without Development) ขึ้นในชุมชน อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาชุมชนนั้นล้มเหลว หรือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การมุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่พัฒนาคน เช่น มีการส่งเสริมให้ประชาชนสร้างศาลาประชาคม ศาลาอ่านหนังสือ หรือสร้างส้วมขึ้นในหมู่บ้านโดยหลาย ๆ ฝ่าย เล็งเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน ที่จะใช้เป็นสถานที่ประชุม เป็นสถานที่อ่านหนังสือต่าง ๆ หรือเป็นสถานที่ปลดทุกข์อย่างถูกสุขลักษณะ เมื่อสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา โดยไม่มีการพัฒนาคนหรือให้ความรู้แก่ประชาชน หรือส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความต้องการสิ่งเหล่านี้อย่างจริงจังแล้ว ผลที่ตามมาก็คือ ในหมู่บ้านนั้นมีถาวรวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้น แต่ประชาชนไม่ไปใช้บริการ รวมไปถึงไม่มีใครใส่ใจดูแลบำรุงรักษาหรือซ่อมแซม ปล่อยทิ้งไว้ให้รกร้างและกลายเป็นสถานที่เลี้ยงวัวควาย หรือเป็นสถานที่เก็บของ เช่นนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ล้มเหลว ส่วนการมุ่งพัฒนาคน แต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่พัฒนาสิ่งแวดล้อมก็เช่นเดียวกัน มีการส่งเสริมอย่างแข็งขันเพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับการศึกษา อ่านออกเขียนได้ โดยมีการให้การศึกษาหรือจัดฝึกอบรมให้แก่ประชาชน เพื่อสั่งสอนให้ประชาชนมีการเสียสละอดทน สมัครสมานสามัคคี มีความรู้ความฉลาดขึ้นโดยที่ในขณะเดียวกัน ประชาชนในหมู่บ้านนั้นอดอยากแห้งแล้ง เพราะขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ พัฒนาแต่เพียงสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ เพราะเมื่อประชาชนไม่มีจะกินครอบครัวเดือดร้อนลำบาก ไม่มีที่พักอาศัยที่ดีพอ การให้การศึกษาอบรมต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียวก็ไม่มีประโยชน์ เพราะฉะนั้นการพัฒนาคนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม จะต้องกระทำควบคู่กันไปอย่างสมดุลและสม่ำเสมอตลอดเวลา การพัฒนาคนกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ควรจะต้องเป็นไปอย่างควบคู่และสมดุลกัน แนวความคิดหรือความคิดเห็นดังกล่าวนี้ เป็นเพียงสิ่งที่ผู้เขียนคาดหวังหรือเชื่อว่าควรจะเป็นไปอันจะมีผลทำให้ได้รู้อย่างแน่ชัดว่า เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคืออะไร และจะทำให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จในที่สุด แต่ในสภาพความเป็นจริงที่ได้ปรากฏและรู้เห็นกันอยู่ตลอดมานั้น การปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนมิได้กระทำ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนที่ได้เสนอไว้ แม้ในอดีตจะได้มีผู้รู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ได้เสนอแนวความคิดหรือความคิดเห็นในทำนองเดียวกันไว้แล้วก็ตาม ตัวอย่างเช่น แม้มีการเสนอว่าจุดหมายปลายทางของการพัฒนาชุมชน ก็คือการพัฒนาคน และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สมดุลกัน แต่เมื่อมีการปฏิบัติงานก็มีการมุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่เหลียวแลการพัฒนาจิตใจของประชาชนในหมู่บ้าน อันอาจเป็นการกระทำไปทั้งที่รู้หรือไม่รู้ถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนที่แท้จริงก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจ

เป็นเพราะ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เห็นชัดเป็นชิ้นเป็นอัน (Concrete) นับได้ สร้างขึ้นง่ายและเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ รวมตลอดไปถึงการประเมินผลงานของการพัฒนาชุมชน ก็พิจารณาจากวัตถุที่สร้างขึ้นเป็น ในขณะที่การพัฒนาคนเป็นสิ่งที่มองเห็นยาก

สรุปได้ความว่า ประเภทของการพัฒนาชุมชนมีอยู่ 2 ประการ คือ พัฒนาคน และพัฒนาวัตถุ เพื่อให้เกิดความมั่นคงถาวรในชีวิต และความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงของประเทศชาติ ในการพัฒนาจะต้องกระทำควบคู่กันไปอย่างสมดุลและสม่ำเสมอตลอดเวลา เช่น พัฒนาคน จะต้องทำให้คนในชุมชนนั้นมีคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาวัตถุ จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม การศึกษา และการเมืองการปกครองให้มีความก้าวหน้าและมีคุณภาพ

2.3.11 ประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามแต่ละประเภทย่อมนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง และผลประโยชน์แก่ชุมชน ไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง ดังนั้น จึงมีนักวิจัย นักวิชาการทั้งหลายได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

สุกิจ จุลนันทน์ (2508) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาชุมชนนั้น บางครั้งเราไม่อาจประเมินได้ในระยะอันสั้น เพราะโครงการต่าง ๆ จะมีทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม บางโครงการจึงต้องใช้ระยะเวลา แต่ทุกอย่างที่ทำนั้นก็เกิดประโยชน์ทั้งสิ้น เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม องค์กร สถาบันที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนา เพราะในชุมชนนั้นต้องประกอบไปด้วย วัด โรงเรียน หมู่บ้าน และองค์ประกอบที่สำคัญนั้นต้องมีรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีการพัฒนาชุมชน สิ่งหนึ่งที่เราอาจมองว่าไม่มีความสำคัญ คือ ตลาด เพราะตลาดก็เป็นแหล่งทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ดังนั้น หากจะมองถึงประโยชน์ของการพัฒนาชุมชนที่จะเกิดขึ้น หรือได้รับจากการพัฒนาแล้วต้องมองไปที่ภาพรวมระหว่างองค์กรสถาบันที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาสถาบันดังกล่าวที่มีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาชุมชนและผลประโยชน์ที่จะได้นั้น ก็ตกมาสู่สถาบันนั้น ๆ โดยร่วมกล่าวคือ วัด โรงเรียน ตลาด บ้าน และรัฐ ประการสำคัญที่เราจะต้องทำความเข้าใจถึงความเกี่ยวกันของชุมชน เพื่อมองไปที่ประโยชน์จะได้รับ การพัฒนานั้นเราต้องเข้าใจความสำคัญของสถาบันต่าง ๆ ก่อน ดังนี้

1) วัด เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันศาสนา และมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก ในวัดก็จะมีพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาที่ประชาชนในชุมชนใช้เป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางใจ ใช้กฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมช่วยประชาชนให้ทำความดี ช่วยก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในชุมชน และช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ประชาชน กล่าวได้ว่า ชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นผูกพันกับวัดตั้งแต่เกิด

จนกระทั่งตาย กิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่ จะเกี่ยวข้องกับวัดหรือพระสงฆ์ ทั้งสิ้นดังนั้นจึงถือได้ว่าวัดเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนขึ้น

2) โรงเรียน จะต้องมีครูซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนในชุมชน การศึกษาถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อันที่จริงแล้วมนุษย์เริ่มมีการศึกษาตั้งแต่มนุษย์เริ่มรู้จักคิดพิจารณาสิ่งรอบตัว และพยายามเข้าใจมนุษย์ความรู้ดังกล่าว เริ่มตั้งแต่การรู้จักใช้ก้อนหินขว้างปาสัตว์มาเป็นอาหาร และวิวัฒนาการเรื่อย ๆ จนสามารถมีอิทธิพลเหนือสิ่งแวดล้อมในบางอย่าง แต่เนื่องจากชุมชนสลับซับซ้อนขึ้น มนุษย์จึงต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงการศึกษาให้เข้ากับชุมชนที่พัฒนาไป การศึกษาของมนุษย์จึงไม่สิ้นสุด และเป็นกระบวนการที่มีอยู่ตลอดไป ฉะนั้นโรงเรียนหรือครูในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อให้ดำรงชีวิตและปรับตัวได้ดีขึ้น ในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกเหนือไปจากนี้ครูในโรงเรียนยังถือว่าเป็นผู้นำชุมชน เพราะเป็นผู้มีความรู้สามารถแจ้งข่าวสารและเป็นที่ปรึกษาให้แก่ประชาชนในชุมชนได้

3) ตลาด เป็นสถาบันเศรษฐกิจที่สำคัญในชุมชน มีส่วนสำคัญช่วยให้เศรษฐกิจในชุมชนขยายตัว ตลาดมีหน้าที่และบทบาทที่เป็นคุณประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน คือ ทำให้ประชาชนผู้ผลิตสินค้า หรือผู้ให้บริการสามารถติดต่อกับผู้ซึ่งต้องการสินค้าและบริการเหล่านั้น ช่วยบำบัดความต้องการทางเศรษฐกิจของชุมชน คือผู้ที่ต้องการซื้อหรือขายไม่ว่าจะเป็นพืชผลทรัพย์สินหรือบริการสามารถติดต่อได้ที่ตลาด ช่วยให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น ระบบเงินเชื่อ การใช้เงินตรา การจัดให้มีการแบ่งงานกำหนดค่าจ้าง ดอกเบี้ยช่วยพัฒนา และสร้างความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อความอุดมสมบูรณ์ และความมั่นคงของสมาชิกในชุมชน และช่วยให้การบริโภคให้เป็นไปอย่างพอเพียงและทั่วถึง รวมทั้งการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่น ๆ เป็นความจริงที่ว่าประชาชนในทุกชุมชน ไม่อาจหลีกเลี่ยงต่อการผูกพันอยู่กับทรัพย์สินอันอาจเป็นเงินตรา สิ่งของ หรือสิทธิต่าง ๆ ขณะเดียวกันประชาชนก็จะต้องผูกพันกับตลาดอยู่เสมอเพื่อทำการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินนั้น การแลกเปลี่ยนกระทำได้หลายวิธี เช่น การแลกเปลี่ยนทางอ้อมเช่น การให้วัตถุหรือสิ่งของแก่ฝ่ายหนึ่งแล้วอีกฝ่ายหนึ่งก็ให้วัตถุหรือสิ่งของอื่นตอบแทนมา นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนทางตรง เช่น การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินสิ่งของกันตรงไปตรงมาคือแลกข้าวสารกับปลา เป็นต้น และการแลกเปลี่ยนโดยใช้สื่อ อันหมายถึงการซื้อขายทรัพย์สินเงินตราหรือสินเชื่อต่างๆเป็นต้น การแลกเปลี่ยนดังกล่าวซึ่งมนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่วนมากจะกระทำโดยผ่านตลาด

แทบทั้งสิ้นรูปแบบของตลาดนั้นอาจเป็นแหล่งชุมนุมที่มีการจัดระเบียบระบบอย่างดี หรือเป็นสถานที่สาธารณะ หรือในบริเวณบ้านภายในชุมชนก็ได้แล้วแต่กรณี เพราะฉะนั้นตลาดจึงเป็นสถาบันเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนอย่างยิ่ง

4) บ้าน ถือว่าเป็นสถาบันครอบครัวที่สำคัญอย่างยิ่งในชุมชน บ้านในที่นี้หมายถึง “เรือน” หรือ “ครัวเรือน” อันไม่ใช่ความหมายเดียวกับ “หมู่บ้าน” ซึ่งหมายถึง “หลายคนตั้งพร้อมกันอยู่พร้อมกันสร้างพร้อมกัน แบ่งกันอยู่แบ่งกันกิน” ฉะนั้นบ้านในที่นี้จึงเป็นสถาบันครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งและอยู่ในหมู่บ้านในทุกชุมชน มนุษย์จะต้องมีบ้านด้วยเหตุที่บ้านเป็นหน่วยของชุมชนที่สำคัญที่สุด มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และมีความคงทนที่สุด อีกทั้งยังไม่เคยปรากฏว่ามีชุมชนใดที่ไม่มีครัวเรือนหรือบ้าน จึงทำให้กล่าวได้ว่าบ้านเป็นสถาบันครอบครัวที่ผูกพันอยู่กับมนุษย์ในทุกชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมเสมอมา การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จอย่างมาก ถ้าหากมีพื้นฐานที่มั่นคง หน่วยที่เป็นพื้นฐานของชุมชนก็คือบ้าน เมื่อบ้านได้รับการพัฒนาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีมีความสุขความเจริญ ชุมชนก็จะเจริญตามมาด้วยเป็นเงาตาม ตัวประกอบกับครอบครัวในชุมชนชนบทนั้น เป็นครอบครัวที่ผูกพันกันอย่างใกล้ชิด พลังส่วนนี้จึงเป็นกลุ่มพลังที่ควรให้ความสนใจ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนในทุกชุมชน

5) รัฐ ในความหมายที่กว้างหมายถึง สถาบันการปกครองที่ประกอบด้วยอาณาเขต ประชากรอำนาจอธิปไตย และรัฐบาล แต่ในที่นี้มีความหมายที่แคบกว่า คือ สถาบันการปกครองหนึ่งในชุมชนซึ่งเป็นสถาบันที่เก่าแก่ มีฐานะเหนือสถาบันในชุมชนอื่น ๆ มีการใช้อำนาจในการนำประสานปกครองและค้ำจุนสถาบันอื่น ๆ โดยใช้การควบคุมทางกฎหมาย เพื่อกำหนดให้กิจการต่าง ๆ ภายในชุมชนดำเนินไปภายในขอบเขตและความเหมาะสม เช่น การดำเนินชีวิตของครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพการงานต่าง ๆ และการพัฒนา เป็นต้น จะพบเห็นในชุมชนไทยทุกชุมชนว่า สถาบันการปกครองหรือรัฐนี้ เป็นสถาบันที่จำเป็นสำหรับชุมชนอย่างมาก เพราะมนุษย์มีจุดอ่อนและยังไม่สมบูรณ์ในตัวเอง มีการต่อสู้ขัดแย้งเอาเปรียบมีตัณหาและมีความโน้มเอียงที่จะละเมิดกฎหมายของชุมชน ดังนั้น ในทุกชุมชนจึงต้องมีรัฐเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยนำทางช่วยประสานงานและช่วยส่งเสริมให้การดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนเป็นไปอย่างมีความสุข มีสันติ นอกจากนี้รัฐยังช่วยวางแผนกำหนดนโยบายของชุมชน ให้หลักประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพรวมตลอดไปถึงสร้างดุลยภาพและความมั่นคงของชีวิตให้แก่ประชาชนอีกด้วย กลไกของรัฐได้ซึมซาบอยู่ในทุกชุมชน ผ่านทางกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงกลาโหม เป็นต้น กระทรวงดังกล่าวนี้ปัจจุบันมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง ความสำเร็จและความล้มเหลวของการพัฒนาชุมชน รัฐมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนเกื้อกูลหรือทำลายอย่างมาก การพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนชนบทของไทย ไม่อาจหลีกเลี่ยงให้พ้นไปจากขอบเขตของชนบท หน้าที่ความรับผิดชอบหรืออำนาจอิทธิพลของรัฐได้ว่า ในกรณีใด ๆ จากความเกี่ยวพันขององค์กรสถาบันที่กล่าวมาแล้วสะท้อนให้เห็นว่า แต่ละสถาบันก็เป็นฐานของการพัฒนา และเป็นแหล่งเป้าหมายที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสมบูรณ์ สำหรับประโยชน์ดังกล่าวจะเกิดกับสถาบันย่อยต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่า วัด โรงเรียน ตลาด (เศรษฐกิจ) และรัฐ เมื่อสถาบันต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ความมั่นคงหรือความร้อยรัดกันระหว่างสถาบันก็จะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดีของคนในชุมชน ทั้งด้านความเป็นอยู่ อาชีพการงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

พัฒน์ บุญยรัตนพันธุ์ (2517) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน คือ การให้การศึกษา และให้โอกาส จะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็จะต้องยึดหลักการรวมกลุ่ม และการทำงานกับกลุ่ม เพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด

สรุปได้ความว่า การพัฒนาชุมชนโดยภาพรวม ก็คือการปรับปรุงให้ชุมชนใดชุมชนหนึ่งให้มีวิวัฒนาการที่ดีขึ้น เจริญขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชนจะมีทั้งการพัฒนาวัตถุ และการพัฒนาจิตใจหรือศีลธรรม ตลอดจนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน แต่ประเภทที่สำคัญหรือที่เรียกว่าหัวใจของการพัฒนาชุมชน คือการพัฒนาคน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การงานอาชีพ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต และความมั่นคงของประเทศชาติ การพัฒนาชุมชนต้องกระทำควบคู่กันไป ทั้งทางวัตถุ คน และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลสม่ำเสมอตลอดเวลา และอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาชุมนั้นมีความความมั่นคง และเติบโตไปได้เร็ว ก็คือการร่วมแรงร่วมใจกันทางสถาบันในชุมชน เช่น วัด บ้าน โรงเรียน รัฐ ถ้าทำควบคู่ไปด้วยกัน ผลของการพัฒนาและประโยชน์ก็จะตกแต่ชุมชน ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านคน ด้านวัตถุ และด้านสิ่งแวดล้อม

2.4 บริบทองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ถือได้ว่า เป็นองค์การทางการปกครองที่มีความสำคัญไม่แพ้องค์กรทางการปกครองอื่น ๆ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นั้น เป็นองค์กรที่มีหน่วยการปกครองขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับองค์กรทางการปกครองอื่นๆ แต่องค์การบริหารส่วนตำบล ถือได้ว่าเป็นองค์กรทางการปกครองที่เข้าถึง เข้าใจ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด และเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็วกว่าองค์กรทางการปกครองอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

2.4.1 ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

แฮรีสจี มอนตากู (Montagu, 1947, อ้างถึงใน พระวีรชัย ขนฺติโก (อ่อนแก้ว), 2558) องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุม ของหน่วยการบริหารราชการ ส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาค

วิลเลี่ยม (William, 1951, อ้างถึงใน พระวีรชัย ขนฺติโก (อ่อนแก้ว), 2558) องค์การบริหารส่วนตำบล มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับเลือกตั้งจากประชากร

เดเนียล วิท (Danielle wit, 1967, อ้างถึงใน พระวีรชัย ขนฺติโก (อ่อนแก้ว), 2558) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจแก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วน

อุดม เชยกีวงศ์ (2545) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองที่สะท้อนการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริง อันเป็นการสนองตอบสนองนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ที่จะให้อำนาจการบริหารแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานที่สามารถแก้ไขปัญหาพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ และมีอิสระในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2546) ให้ความหมายว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นงานราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกิดจากแรงผลักดันของประชาชนและรัฐบาล ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจไปสู่องค์การบริหาร และองค์กรปกครองตนเองในระดับตำบล เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่

สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองและบริหารตามหลักการปกครองตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลจึงถูกก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

สนิท จรอนันต์ (2548) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546) ซึ่งได้บัญญัติให้ยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถรองรับการกระจายอำนาจ ไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น พัฒนาไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่จะยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยในพระราชกิจจานุเบกษา

โกวิทย์ พวงงาม (2550) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ.2538

2.4.2 ประวัติและความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326, (2515) การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นในสมัยนั้นก็เพื่อให้การปกครองในระดับตำบลที่มีความเจริญ และมีรายได้ระดับหนึ่ง ได้มีการปกครองตนเองตามหลักการปกครองท้องถิ่น ต่อมาในปี 2515 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ถูกยุบเลิกไป โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ซึ่งประกาศคณะปฏิวัติดังกล่าวยังคงให้สภาตำบลมีอยู่ต่อไป

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ในอดีต การจัดระเบียบบริหารระดับตำบลมี 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่หนึ่ง คณะกรรมการตำบลและสภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 โดยคณะกรรมการตำบลประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล ครูประชาบาลในตำบลนั้นคนหนึ่ง ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้นไม่น้อยกว่า 2 คน และให้มีข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้น เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตำบลด้วย ส่วนสภาตำบลประกอบด้วย

สมาชิกสภาตำบล ซึ่งมาจากราษฎรผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน

รูปแบบที่สอง องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาตำบล และคณะกรรมการตำบล ซึ่งสภาตำบล ประกอบด้วย สมาชิกซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน กำนัน และผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล เป็นสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่ง ส่วนคณะกรรมการตำบล ประกอบด้วย กำนันตำบลท้องที่ เป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล และกรรมการอื่นซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากครูใหญ่โรงเรียนในตำบล หรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น จำนวนไม่เกิน 5 คน

รูปแบบที่สาม สภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 275/2509 ซึ่งเป็นการบริหารในรูปของคณะกรรมการเรียกว่า คณะกรรมการสภาตำบล ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยครูประชาบาลในตำบลนั้น 1 คน ซึ่งนายอำเภอคัดเลือกจากครูประชาบาลในตำบล เป็นกรรมการสภาตำบล และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกตั้งขึ้นเป็นกรรมการสภาตำบล โดยกำนันเป็นประธานกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง และมีรองประธานกรรมการสภาตำบลคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลเลือกตั้งจากกรรมการด้วยกัน การบริหารงานของสภาตำบลนอกจากจะมีคณะกรรมการสภาตำบลดังกล่าว สภาตำบลยังมีเลขานุการสภาตำบลคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลเลือกตั้งกันขึ้นมา หรือตั้งจากบุคคลภายนอก และมีที่ปรึกษาสภาตำบลซึ่งเป็นพัฒนากรตำบลนั้นอีกด้วย

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2542) หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬใน พ.ศ.2535 กระแสในการปฏิรูปการเมือง ได้ก่อตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองในหลาย ๆ ด้าน และด้านหนึ่งคือการเรียกร้องให้มีการกระจายอำนาจ ดังนั้นในปี 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2537 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวคือการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงกลับมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบลอีกครั้งหนึ่ง

โกวิทย์ พวงงาม (2544) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 และมีฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาต่อมา พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจ สู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลอย่างมาก โดยได้ยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ คือ มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้ เป็นผลผลิตหนึ่งของกระแสของสังคมที่ต้องการจะปฏิรูปการเมือง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นมิติหนึ่งของความพยายามในการปฏิรูปการเมือง โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดแต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท องค์การบริหารส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 3) เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 285 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ซึ่งโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 นั้น มีสมาชิกสภา และกรรมการบริหารจำนวนหนึ่งเป็นโดยตำแหน่ง ดังนั้นจึงมีการแก้ไขบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าว ให้สมาชิกสภาทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และให้คณะกรรมการบริหารมาจากความเห็นชอบของสภา ในปีกลางปี พ.ศ. 2546 รัฐสภาได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2546 โดยได้มีการยกเลิกชื่อเรียกคณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหาร โดยให้ใช้ชื่อ คณะผู้บริหาร และชื่อเรียก ประธานกรรมการบริหาร เปลี่ยนเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานกรรมการบริหาร เปลี่ยนเป็น รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เปลี่ยนชื่อเรียกข้อบังคับตำบลเป็น ข้อบัญญัติ

องค์การบริหารส่วนตำบล และยกเลิกไม่ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเลขานุการคณะผู้บริหาร การปรับโครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบลครั้งสำคัญเกิดขึ้นอีกครั้ง ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2546 หลังจากเพิ่งมีการแก้ไขเพิ่มพระราชบัญญัติสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลไปเมื่อกลางปี พ.ศ.2546 แต่การแก้ไขกฎหมายเมื่อตอนกลางปี เป็นการแก้ไขในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ความจริงในการแก้ไขกฎหมายในช่วงกลางปี 2546 ดังกล่าวได้มีความพยายามในการเสนอให้มีการแก้ไข ที่มาของฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนมาแล้วครั้งหนึ่ง โดยวุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรขึ้นมา โดยได้แก้ไขให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน แต่เมื่อร่างกฎหมายกลับมาสภาผู้แทนราษฎรปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วย และได้มีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วม เพื่อปรับปรุงร่างกฎหมายดังกล่าว และร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของกรรมาธิการร่วม ได้ยืนยันตามร่างที่ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภา คือ กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน แต่เมื่อเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง ปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบร่างกฎหมายที่เสนอให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจึงตกไป ในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ความเคลื่อนไหวจากหลายฝ่าย ที่ต้องการให้มีการแก้ไขที่มา ให้ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่นยังไม่หยุดนิ่ง ควรจะกล่าวถึงที่มาของการเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการแก้ไขให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงสักเล็กน้อย สาเหตุที่สำคัญของการเคลื่อนไหวนี้น่าจะเกิดจากการเปิดช่องไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ในมาตรา 285 ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบ ที่มาของสภาท้องถิ่นและที่มาของฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย ในมาตรา 285 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาได้ 2 ทาง ทางแรก มาจากมติของสภาท้องถิ่น ทางที่สองมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญเปิดช่องก็ได้มีความเคลื่อนไหว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงครั้งแรก เมื่อช่วงปี พ.ศ.2542 - 2543 โดยองค์กรที่ออกมาเคลื่อนไหวในช่วงดังกล่าวคือ สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย โดยได้อ้างถึงปัญหาของโครงสร้างเดิม ที่เป็นอยู่ที่ฝ่ายบริหารมาจากมติของสภาท้องถิ่นนั้นเป็นโครงสร้างที่มีปัญหา เพราะ

1) โครงสร้างที่นายกเทศมนตรีมาจากมติของสภาเทศบาล ทำให้นายกเทศมนตรีต้องพึ่งพาหรือต้องการเสียงสนับสนุนข้างมากจากสภาเทศบาล ฉะนั้นหากนายกเทศมนตรีไม่สามารถควบคุมเสียงข้างมากในสภาเทศบาลได้ ก็เป็นการเปิดช่องฝ่ายสภาเทศบาลโค่นนายกเทศมนตรีออกจากตำแหน่งได้ ส่งผลให้ในสมัยหนึ่ง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารท้องถิ่นบ่อยครั้ง

2) การเปลี่ยนแปลงนายกเทศมนตรีบ่อยครั้ง ก่อให้เกิดผลเสียต่อการบริหารงานในเทศบาล เพราะจะทำให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง ยากที่จะผลักดันนโยบายต่าง ๆ เป็นรูปธรรมได้ และท้ายที่สุดผลเสียหรือความเสียหายก็ตกแก่ประชาชนในท้องถิ่น

3) โครงสร้างที่นายกเทศมนตรีมาจากมติของสภาเทศบาล เป็นโครงสร้างที่นายกเทศมนตรีต้องเอาอกเอาใจสมาชิกสภาโดยให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อรักษาเสียงข้างมากเอาไว้ ทำให้นายกเทศมนตรีต้องคอยเอาใจสมาชิกสภาเทศบาลมากกว่าเอาใจประชาชน

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับปัญหาของโครงสร้างของเทศบาลที่ฝ่ายบริหารมาจากมติของสภานั้นเป็นโครงสร้างที่ฝ่ายบริหารไม่เข้มแข็ง ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการเรียกร้องให้มีการแก้กฎหมายเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงที่มาของฝ่ายบริหารในเทศบาล และการเรียกร้องดังกล่าวก็มาประสบความสำเร็จในปี พ.ศ.2543 เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาผ่านกฎหมายที่กำหนดให้นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน แต่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ทุกเทศบาลมีนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีเพียงเทศบาลนครและเทศบาลเมืองเท่านั้น สามารถเลือกตั้งนายกเทศมนตรีทางตรง ส่วนเทศบาลตำบลต้องรอไปถึง พ.ศ.2550 เทศบาลตำบลจึงจะสามารถทำประชามติ สอบถามประชาชนในเขตเทศบาลได้ว่า ต้องการใช้ที่มาของนายกเทศมนตรีรูปแบบใด ความสำเร็จของฝ่ายเทศบาลเป็นการจุดประเด็นให้เกิดการเคลื่อนไหวในฝ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ในการเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมาเปลี่ยนแปลงที่มาของฝ่ายบริหารให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และในที่สุดในช่วงปลายปี พ.ศ.2546 ก็มีการเปลี่ยนแปลงทั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์การปกครองท้องถิ่นของไทย เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาผ่านกฎหมายท้องถิ่นแก้ไขเพิ่มเติม 3 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 โดยเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับคือการกำหนดให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น ฉะนั้นจึง

กล่าวได้ว่า นับตั้งแต่การประกาศใช้กฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้แล้ว ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเหมือนกันหมดทั้งประเทศ

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 7, (2562) ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ เกี่ยวกับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การพ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการกระทำอันเป็นการต้องห้ามของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ ในการบริหารราชการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.5.1 ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน (2563) เมื่อปี พ.ศ.2534 ตำบลหนองแหน แยกการปกครองออกจากตำบลคำน้ำสร้าง อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน และได้รับการยกฐานะให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2540 มีที่ทำการอยู่เลขที่ 119 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

2.5.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน มีภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมดประมาณ 82 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 52,256 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 26,602 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอกุดชุม อยู่ห่างอำเภอประมาณ 22 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดยโสธรประมาณ 60 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จดตำบลท่าสีดา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ จดตำบลโพนงาม,คำน้ำสร้าง อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ทิศตะวันออก จดตำบลคำน้ำสร้าง อำเภอกุดชุม และตำบลศรีแก้ว อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ทิศตะวันตก จดตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ และตำบลท่าสีดา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

2.5.3 เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหนมีเขตการปกครองตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหนเต็มทั้งหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านหนองแหน หมู่ที่ 2 บ้านคำผักกูด

หมู่ที่ 3 บ้านโพนดินแดง หมู่ที่ 4 บ้านคำผักหนาม

หมู่ที่ 5 บ้านโนนประทาย หมู่ที่ 6 บ้านโนนประทาย

หมู่ที่ 7 บ้านหนองแหน หมู่ที่ 8 บ้านคำผักหนาม

หมู่ที่ 9 บ้านโนนประทาย หมู่ที่ 10บ้านคำผักหนาม

มีประชากรรวมทั้งสิ้น 7,400 คน แบ่งเป็น

ชาย 3,725 คน หญิง 3,675 คน

จำนวนครัวเรือน 2,095 ครัวเรือน (ที่มา ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 สำนักทะเบียนอำเภอกุดชุม)

2.5.4 การประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร คือ การทำนา และการทำไร่ต่าง ๆ เช่น ปลูกยางพารา อ้อย แตงโม มันสำปะหลัง ยูคาลิปตัส ฯ

2.5.5 การสาธารณสุข

ในตำบลหนองแหน มีโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 2 แห่ง คือ

1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำผักกูด ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านคำผักกูด

2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนประทาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 9 บ้านโนนประทาย

2.5.6 การศึกษา

ระดับก่อนวัยเรียน

มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จำนวน 2 แห่ง เดิมสังกัดกรมการศาสนาปัจจุบันได้ถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหนแล้ว

มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองแหน จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ บ้านหนองแหนหมู่ที่ 7

ระดับประถมศึกษา

มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยโสธร เขต 2 จำนวน 4 โรงเรียน คือ

1) โรงเรียนบ้านหนองแหน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1

2) โรงเรียนบ้านโพนดินแดง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3

3) โรงเรียนบ้านโนนประทาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6

4) โรงเรียนบ้านคำผักหนาม ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 10

ระดับมัธยมศึกษา คือ

โรงเรียนหนองแหนพัฒนวิทยาคม ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

2.5.7 ด้านเศรษฐกิจ

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหนมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 80 % ของพื้นที่ทั้งหมด ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 30,000 บาท / คน / ปี (ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2559) ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการเกษตร และบางส่วนไปประกอบอาชีพรับจ้าง

2.5.8 ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

ประชาชนตำบลหนองแหนทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ ดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา มีวัดประจำทุกหมู่บ้านเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีประเพณีของท้องถิ่นที่ประชาชนในตำบลได้ยึดปฏิบัติมา ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ มีประเพณีตามเทศกาล ดังนี้

1) ประเพณีทอดถวายต้นเทียน ขับร้องสรภัญญะ และตอบปัญหาธรรมมะ

2) ประเพณีบุญบั้งไฟ

3) ประเพณีปฏิบัติธรรมถือศีล 5

4) ประเพณีไหว้ปู่ตา

5) ประเพณีบุญมหาชาติ

6) ประเพณีบุญข้าวจี่ไหว้พระเจ้าใหญ่

7) ประเพณีบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

2.5.9 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในตำบลหนองแหน มีสถานีตำรวจประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง คือ สถานีตำรวจภูธรคำผักกูด ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านคำผักกูด ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 137 คน เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือในการป้องกันภัยในด้านต่าง ๆ ที่จะบรรเทาทุกข์ของประชาชนได้ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ได้จัดตั้งหน่วยกู้ชีพกู้ภัย เพื่อเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ป่วย และนำส่งผู้ป่วยที่โรงพยาบาลกุดชุม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ศักย์ศรน์ มงคลอิทธิเวช (2552) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ : กรณีศึกษาบ้านสบยาบ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนบ้านสบยาบ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดเวลา มีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิปัญญาชาวบ้าน มีผู้นำที่มีความสามารถ และเมื่อมีปัญหาชุมชน มีกลไกทางสังคมที่ดีในการช่วยแก้ไขปัญหา ชุมชนมีทุนในชุมชนครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ

นัฐภาส์ การรินทร์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยประกาศเสียงตามสาย เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมจัดทำแผน ควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนก่อนมีการลงมติ และควรเปิดโอกาสกว้างให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง

พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมฺโม (พีรมณีวงศ์) (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และสมานัตตตาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นแนวทางในการยกระดับความคิดเห็น ในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชน ควรมีการพัฒนาด้านการบริการอย่างไม่หยุดยั้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น 2) เจ้าหน้าที่มีการแสดงออกที่เป็นมิตรและจริงใจมีความยืดหยุ่นในการให้บริการ 3) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชนควรมีการเน้นการบริการที่สามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับและส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ให้บริการโดยทำให้รู้สึกว่าการได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีคุณค่า 4) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชนควรมีการยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ในด้านทานโดยการเสียสละประโยชน์สุขของตนเอง และยึดประโยชน์สุขของประชาชนที่มาใช้บริการเป็นกิจหลัก 5) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชนควรมีการสนทนา และให้คำชี้แนะแก่ผู้ที่มาใช้บริการด้วยปิยวาจา 6) ในการให้บริการประชาชน ควรมีการสงเคราะห์และอนุเคราะห์ ในสิ่งที่ก่อประโยชน์ให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อันเป็นการยึดตามหลักอัตถจริยา 7) ในการให้บริการประชาชนควรมีความสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติหน้าที่หรือมีการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้านการให้บริการอย่างเสมอต้นเสมอปลายถือเป็นการยึดตามหลักสมานัตตตาซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจหนักแน่น รวมทั้งเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

พระขวัญชัย ชยวุฑฺโฒ (แสนณรงค์) (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สอนงานอาชีพด้านฝีมือการนวดแผนโบราณสมุนไพรศิลปกรรม และการก่อสร้างจากโครงการพระนักพัฒนานี้ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 จนถึงปัจจุบัน ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านวิชาชีพแก่ผู้ใฝ่รู้โดยไม่จำกัด เพศ อายุ และความรู้ รวมทั้งข้าราชการ ทหาร ตำรวจพลเรือนที่ผ่านศึก และทุพพลภาพได้เข้าเรียน 2) ด้านสังคม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน มีการอบรมจริยธรรม การบำบัดยาเสพติด การอนุเคราะห์ผู้ยากไร้ การสงเคราะห์ผู้มีปัญหาทางใจ การอนุเคราะห์ผู้เดินทาง การช่วยเหลือกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการศึกษา พบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน มีการให้ความรู้แก่พระสงฆ์ และประชาชน ทั้งภายใน และภายนอกวัด การสร้างโรงเรียนในวัด บทบาทการให้ความรู้แก่พระสงฆ์ บทบาทการให้ความรู้ประชาชนทั้งภายในวัด บทบาทการให้ความรู้ประชาชนภายนอกวัด การสร้างโรงเรียนในวัด บทบาทด้านการศึกษานี้ หากจะมองบทบาทของพระสงฆ์ โดยมองจากพื้นฐานอันเป็นแก่นแท้ของคำสอนแล้วเป็นการศึกษาเชิงสงเคราะห์ คือผู้เข้าสู่มรรคาแห่งสมณะเพศนั่นคือเข้าสู่สังคมสงฆ์ หมายถึง เข้าสู่วิถีแห่งการศึกษา และแท้จริงแล้ววิถีชีวิตของชาวพุทธก็คือ วิถีชีวิตของผู้ต้องศึกษาทั้งสิ้น เพราะตราบใดที่ยังไม่บรรลุมรรคผลสำเสร็จเป็นพระอรหันต์นั่น หมายถึงยังต้องเป็นผู้ที่ต้องศึกษาที่เรียกว่ายังเป็นพระเสขะบุคคล 4) ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน มีบทบาทด้านการเมืองการปกครองโดยอ้อม ต่อการเมืองการปกครอง เกี่ยวข้องกับบริบทต่าง ๆ ของสังคมรอบข้าง พระสงฆ์ก็คือสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน และสังคมจึงต้องใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเตือนสติ ในเชิงเหนี่ยวรั้งให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองกระทำแต่ความดี ดำเนินชีวิตตามแนวพุทธ และสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง

พระภมร ภูริปญฺโญ (ช่อผูก) (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ

ดังนี้ คณะสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรรักษาและพัฒนาต่อไปอีกให้ถึงที่สุด โดยแก้ไขให้พระสงฆ์แสดงบทบาทของตนเองตามสถานะภาพที่เหมาะสม เพื่อช่วยพัฒนาสังคมของตนให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตในสังคมโดยใช้หลักธรรมควบคู่กันไป มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้

พระวาทิน กนฺตสีโล (บัวบุญ) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปิยวาจา : การพูดการแสดงออกด้วยความจริงใจ รองลงมา คือ ด้านทาน : การให้สิ่งของและให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ด้านอัตถจริยา : การทำประโยชน์ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา : การวางตันเหมาะสมถูกกาลเทศะ 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์ การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรมีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด และให้การช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควรปฏิบัติกับทุกๆ คนโดยเฉพาะประชาชน ด้วยความเสมอภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ

พระวีรชัย ขนฺติโก (อ่อนแก้ว) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีรายได้ต่อปีระหว่าง 80,000 – 120,00 บาท จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 2)ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.10) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน คือ ด้านการคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง การบริหาร ด้านการศึกษา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านคุณภาพชีวิตและสังคม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 3) ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อปี แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 4) ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ด้านคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐาน ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมถนน ด้านเศรษฐกิจ ราคาสินค้าตกต่ำ ด้านการเมืองการบริหาร ไม่สามารถบริหารโครงการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้านคุณภาพชีวิตและสังคม ยาเสพติดยังคงแพร่หลายในชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการเพิ่มงบประมาณในการซ่อมแซมถนนอย่างเพียงพอ ควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชน เพื่อเป็นศูนย์จำหน่ายสินค้า ควรมีโครงการพัฒนาชุมชนที่เป็นโครงการหลัก ควรมีโครงการเฝ้าระวังและให้โอกาสแก่ผู้ติดยาเสพติด ได้อยู่ในสังคมอย่างคนปกติ

พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง) (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชมวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนองสนม มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดี เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยวาจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนหนองสนม พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ พูดให้กำลังใจเพื่อนบ้าน ไม่ตำหนิกัน ด้านอัตถจริยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสาสามารถช่วยเหลือชุมชนอื่น ๆ ได้ตลอดเวลา มีความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ แบ่งปัน ความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตา พบว่า โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการ ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีความประพฤติเสมอต้น

เสมอปลาย ประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรม ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

ชัชพงศ์ เทียมทันวนิช, วรเชษฐ์ โทอื้น (2560) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักสังคหวัตถุธรรม 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านห้องพอก ตำบลนาคำใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุธรรม 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านห้องพอก มีความคิดเห็นในระดับมาก การนำหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านห้องพอก มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กัน ปัจจัยด้านสังคหวัตถุธรรม 4 กับความเข้มแข็งของชุมชนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

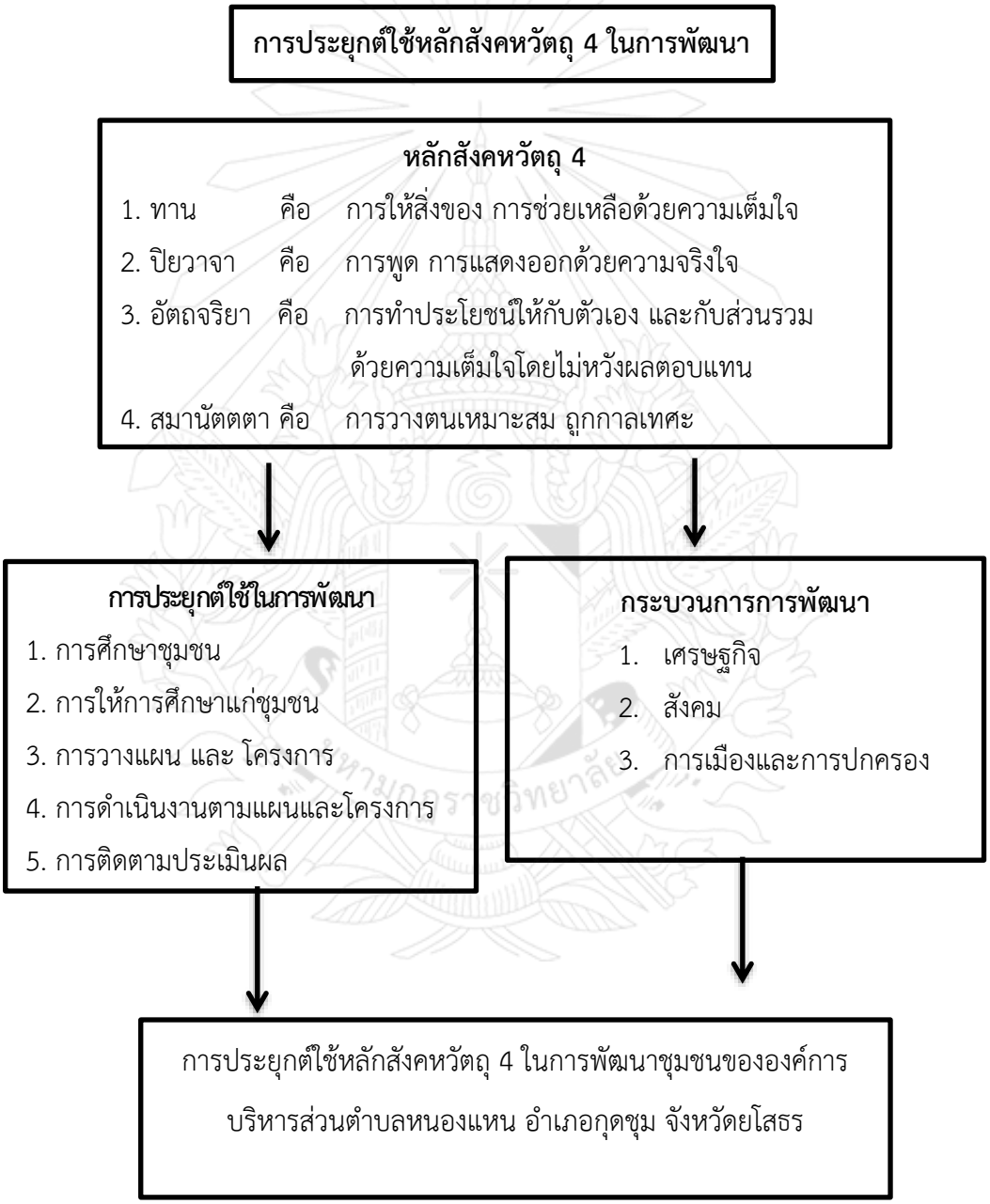
พระมหาสมศักดิ์ ธีรวโส (แหวนคำ) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทในพื้นที่ของอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชนบทของเทศบาลตำบลเชียงคำ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา 3) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในเทศบาลตำบลเชียงคำ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา การวิจัยครั้งนี้วิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ บุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเชียงคำ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 รูป / คนเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมปัญหาอุปสรรคใน 2 พื้นที่ที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงให้ได้ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการพัฒนาทำให้เกิดการพัฒนาระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้ามากขึ้น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการพึ่งตนเองช่วยเหลือเกื้อกูลกันควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีความเข้มแข็งของชุมชนมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการมี

ส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม รวมพลังทำให้ชุมชนเมือง และชนบทมีความสงบสะอาดปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตที่มีความสุข เกิดการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ริเริ่มพัฒนาชุมชนเมืองและชนบท ให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้นเกิดการกระตุ้นให้ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินศักยภาพร่วม รับผลประโยชน์ร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์วางเป้าหมายกลยุทธ์ของกระบวนการการพัฒนากำหนดแผนงาน หรือกิจกรรมตลอดจนติดตามประเมินผลบนพื้นฐานการพึ่งพาทรัพยากรของท้องถิ่นชุมชนเป็นหลักโดยภาครัฐทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนในระดับต่าง ๆ จนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทไปสู่ความยั่งยืน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชนบทชุมชนสามารถเรียนรู้ร่วมกันตามหลักการมีส่วนร่วมเกิดการรู้จักหวงแหน และมีหัวใจต่อการพัฒนาชุมชนตนเองมากขึ้น สามารถวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง มองอนาคตชุมชนไปสู่การแก้ไขโดยมีวัฒนธรรมของชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงสู่การพัฒนา ในส่วนต่างๆ เกิดการเรียนรู้ปัญหาการแก้ไขปัญหา และการใช้ทุนของชุมชนที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด โดยมีการจัดตั้งสภาชุมชน และคณะกรรมการบริหารชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนสัญญาประชาคมสามารถร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ได้มีการตัดสินใจร่วมกันของทุกฝ่ายจึงเกิดเป็นแผนแม่บทร่วมกันเพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชนร่วมกัน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันมีการนวัตกรรมสมัยใหม่มาปรับใช้ ร่วมกับวิถีสมัยเก่าของชุมชน เพื่อสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เกิดการเสริมสร้างพลังชุมชนร่วมกันในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน 3. การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเมือง และชนบทในเทศบาลตำบลเชียงคำ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าด้านกระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมใน มิติทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินพอประมาณและมั่งคงยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้พ้นจากความยากจน โดยมีอาชีพที่สุจริต โดยใช้ความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมผสมผสานความทันสมัยแบบใหม่ ๆ แต่ยังรักษารากฐานความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และกลุ่มเกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น อย่างเห็นได้ชัด จากความพยายามในการพลิกฟื้นของดีที่มีอยู่ในชุมชน ให้คนภายนอกสัมผัสได้ และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่สุด เกิดชีวิตที่มีสุขพ้นจากความยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นสุขตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติทางสังคม มีการสร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน และหลักประกันความสมดุลความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคม

แก้ปัญหาต่าง ๆ ของคนในชุมชน และวางแผนไว้เพื่ออนาคตป้องกันจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการจัดลำดับความสำคัญนั้นของปัญหาตรงจุด ตามเป้าหมายที่ทุกฝ่ายเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เกิดสังคมร่วมรับผิดชอบร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมกันในการติดตามและประเมินผลให้เกิดความยังยืน มิติทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการดำรงชีพตามวิถีประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมใจในกิจกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนเอง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ส่วนหนึ่งเป็นการสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรม ให้แก่คนรุ่นหลังทำให้เกิดการซึมซับทางวัฒนธรรมของตนเอง สร้างความผูกพันของคนในชุมชน เกิดมีผู้นำรุ่นเก่าถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมสู่ผู้นำรุ่นใหม่ เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมเกิดผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการรวมถึงผู้นำกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีบทบาทผู้นำ เพื่อเป็นแบบอย่างให้สมาชิกชุมชน และกลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติตาม ในการนำวัฒนธรรมที่มีอยู่มาปรับประยุกต์ใช้ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังรักษารากของวัฒนธรรมไว้อย่างลึกซึ้ง และเข้าใจมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึก การตระหนักรู้ถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบการควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกันและความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึกให้ทุกคน เพื่อเกิดการหวงแหน เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ โดยใช้วิถีชีวิตของคนในชุมชน มาเป็นตัวกำหนดเกิดการวางแผนการดำเนินการที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบริโภค และกระแสโลก เป็นการสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ เกิดคุณค่ามากที่สุดและยังยืนต่อไป

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้นำหลักสังคหวัตถุธรรม ในพระไตรปิฎก ตามคำอธิบายของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ในหนังสือเรื่อง พุทธวิธีการบริหารแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561 – 2565) และแนวคิดกระบวนการพัฒนา ของสนธยา พลศรี มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2.1 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษากระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

3.3 เครื่องมือที่ในการวิจัย

3.4 ลักษณะของเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนา โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อได้ข้อมูลการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ คณะผู้บริหาร สำนักงานปลัด กองการคลัง กองช่าง กองการศึกษา กองการสาธารณะสุข และกองสวัสดิการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่สังกัดอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน และตัวแทนพระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน ตามความสำคัญของเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยกำหนดไว้ 2 กลุ่ม คือ สัมภาษณ์หน่วยงานในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน จำนวน 15 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน

ตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน 15 คน

ลำดับที่	ตำแหน่ง	หน่วยงาน/สังกัด
1	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	คณะผู้บริหาร
2	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	สำนักปลัด
3	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	สำนักปลัด
4	นักจัดการงานทั่วไป	สำนักปลัด
5	เจ้าพนักงานป้องกันฯ	สำนักปลัด
6	นักวิชาการเงินและบัญชี	กองคลัง
7	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานการเงินและบัญชี	กองคลัง
8	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัสดุ	กองคลัง
9	นายช่างโยธา	กองช่าง
10	นายช่างโยธา	กองช่าง
11	ครูผู้ดูแลเด็ก	กองการศึกษา
12	ครูผู้ดูแลเด็ก	กองการศึกษา
13	ครูผู้ดูแลเด็ก	กองการศึกษา
14	เจ้าพนักงานสาธารณะสุข	กองการสาธารณะสุข
15	นักพัฒนาชุมชน	กองสวัสดิการ

ตารางที่ 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน

ลำดับที่	ตำแหน่ง	ที่ทำงาน/ที่อยู่
1	เจ้าคณะตำบลหนองแหน	วัดโพนดินแดง
2	นายอำเภอกุดชุม	ที่ว่าการอำเภอกุดชุม
3	พัฒนาการอำเภอกุดชุม	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุดชุม
4	กำนันตำบลหนองแหน	บ้านหนองแหน
5	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4	บ้านคำผักหนาม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 อย่าง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และแบบสังเกตการณ์ (Observation) ที่ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1) ว่าที่ร้อยตรี ดร.วิชิต กันยาวรรณ วุฒิการศึกษา รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

2) นางศุภดา เสมานู วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

3) รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา), การศึกษาบัณฑิต (ฟิสิกส์ – คณิตศาสตร์)

4) พระครูอรัญวัฒนคุณ (สมบูรณ์ พุทฺธิวฑฺฒโณ) การศึกษา นักธรรมเอก ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอกุดชุม

5) นายมนต์ชัย พันธุ์สวัสดิ์ วุฒิการศึกษา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ตำแหน่ง ท้องถิ่นอำเภอกุดชุม

เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสำหรับการนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

3.4 ลักษณะเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยทบทวนจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สำหรับการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อทำให้ทราบถึงการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ซึ่งมีการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยการถ่ายภาพ บันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นคำถาม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีประเด็นคำถาม ดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการประยุกต์ใช้เรื่องวิจัยในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร พิจารณารายละเอียดในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสร้างแบบสัมภาษณ์ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่อจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

2. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไปให้ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาทำการปรับแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ประสานขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก ได้แก่ คณะผู้บริหาร สำนักงานปลัด กองการคลัง กองช่าง กองการศึกษา กองการสาธารณะสุข และกองสวัสดิการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่สังกัดอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน จำนวน 15 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน เพื่อขออนุญาตให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

6. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตลอดจนถึงขออนุญาตทำการจดบันทึก บันทึกเสียง และบันทึกภาพ ในการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่ก่อนลงพื้นที่สนาม ระหว่างลงพื้นที่สนาม หลังออกจากสนามการวิจัย และทำการจัดแฟ้มข้อมูล

7. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technic)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีขั้นตอน ดังนี้

1. ใช้ตัวบันทึกเสียง และสมุดบันทึก เป็นอุปกรณ์หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างสัมภาษณ์ เขียนบันทึกให้ละเอียดที่สุด เพื่อให้เห็นภาพของข้อมูล บรรยากาศ กิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมา

2. หลังจากสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว นำเทปบันทึกบทสัมภาษณ์แต่ละชุดออกมาฟัง อย่างน้อย 2 ครั้ง จนเข้าใจสาระสำคัญที่ชัดเจน

3. ลงบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการบันทึกช่วยจำว่าช่วงที่เก็บข้อมูลนั้น มีสาระสำคัญอะไรบ้าง เป็นการช่วยแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นระบบ และสรุปสาระสำคัญในแต่ละหน้าว่ามีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง แล้วแต่กรณีไป

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

3.7 การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

ในการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีเทคนิคสามเศร้า (Triangulation Technique) โดยเทคนิคนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามแนวคิดของ สุภกิจ วงศ์วิวัฒนนุกิจ ได้แก่

1. ต่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (method triangulation) เป็นการใช้หลายๆ วิธี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ด้วยวิธีการสังเกตสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากเอกสาร แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกัน

2. ต่างแหล่งข้อมูล (Data sources triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่ต่างกันนั้นด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเหมือนกัน หรือใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน แต่ต่างเวลา สถานที่ และบุคคล แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกัน

3. ต่างนักวิจัย (Investigator triangulation) เป็นการใช้นักวิจัยที่มาจากต่างสาขา หรือต่างประสบการณ์ หรือต่างภูมิหลัง มาเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล แล้วนำผลการวิจัยมาตรวจยืนยันกัน

4. ต่างทฤษฎีหรือแนวคิด (Theory triangulation) เป็นการใช้ทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎีมาเป็นแนวทางในการอภิปลายข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกันก็ได้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงประเด็นสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ นั้นคือ ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีความสมบูรณ์ ครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจน สมบูรณ์ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยหรือไม่ โดยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้มีการพัฒนาคำถามในการสังเกต สัมภาษณ์จากข้อเท็จจริง เป็นคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งได้บันทึกที่รวบรวมได้อย่างเป็นระบบโดยจัดทำแบบบันทึกข้อมูลขึ้นมาเฉพาะ จึงทำ

ให้มีความสะดวกในการแยกหมวดหมู่ และประเภทข้อมูล ตลอดถึงการตรวจสอบข้อมูล ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ซึ่งมีวิธีการ คือ

4.1 การตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีการตรวจสอบข้อมูล ได้ใช้การสังเกตทั้งที่ได้มีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคู่กับการซักถาม สัมภาษณ์ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตามวิธีการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว หากเป็นข้อมูลที่เหมือนกัน หรือซ้ำ ๆ กัน ถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และนำข้อมูลเหล่านั้นมาบันทึก และแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเภท

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลโดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา ประกอบด้วย แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล แล้วดูว่าหากข้อมูลที่ได้มานั้น ต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูล เป็นที่เหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเหมือนกันหรือซ้ำ ๆ กัน ข้อมูลที่ได้มานั้นเชื่อถือได้ และเป็นข้อมูลจริง แล้วจดบันทึกข้อมูลนั้นไว้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodlogical Traingulation) โดยเริ่มตั้งแต่เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกต แล้วนำมาบันทึก รวมทั้งกริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการแปรความหมายร่วมกับการถอดเทปและการบันทึกภาคสนามในหลาย ๆ วิธี และมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการนำกลับไปให้อ่านข้อมูลหรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงตามที่ผู้ให้ข้อมูลบอก เมื่อได้รับข้อมูลในแต่ละครั้งแล้วทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เบื้องต้น นำข้อมูลที่ผ่านขั้นตอนต่างๆ ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

4.3 ประสานขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกไว้ จำนวน 20 รูป/คน เพื่อขออนุญาตให้ความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตลอดถึงขออนุญาตทำการจดบันทึก บันทึกเสียง และบันทึกภาพ ในการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่ก่อนลงพื้นที่สนาม ระหว่างลงพื้นที่สนาม หลังออกจากสนามการวิจัย และทำการจัดแฟ้มข้อมูลเพื่อให้พร้อมในการที่จะวิเคราะห์ต่อไป

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตลอดจนถึงขออนุญาตทำการจดบันทึก บันทึกเสียง และบันทึกภาพ ในการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่ก่อนลงพื้นที่สนาม ระหว่างลงพื้นที่สนาม หลังออกจากสนามการวิจัย ผู้วิจัยทำการจัดแฟ้มข้อมูล และได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technic) ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

4.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

4.1.1 การศึกษาชุมชน

4.1.2 การให้การศึกษาแก่ชุมชน

4.1.3 การวางแผนและโครงการ

4.1.4 การดำเนินงานตามแผนและโครงการ

4.1.5 การติดตามประเมินผล

4.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

4.2.1 เศรษฐกิจ

4.2.2 สังคม

4.2.3 การเมืองและการปกครอง

4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

4.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

จากการสัมภาษณ์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 5 ขั้นตอน คือ 1)การศึกษาชุมชน 2)การให้การศึกษาชุมชน 3)การวางแผนและโครงการ 4)การดำเนินงานตามแผนและโครงการ 5)การติดตามประเมินผล ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

4.1.1 การศึกษาชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ เรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการแสวงหาข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของชุมชนอย่างไร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“การศึกษาชุมชนในการแสวงหาข้อมูลนั้น การใช้วาจาหรือคำพูดที่สุภาพ ไพเราะ เป็นคำพูดที่สื่อสารให้ประชาชนในชุมชน ได้ทราบถึงข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นทางราชการ เพื่อให้ประชาชนที่นำไปปฏิบัติ และยังเป็นการรับข้อมูลที่จะกลับมาสู่ราชการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชน ฉะนั้น การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา มาใช้ในการแสวงหาข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน จึงมีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการพูดในที่ประชุม การใช้คำพูดในการทำประชาคมหมู่บ้าน หรือการพูดในวาระสำคัญต่างๆ ล้วนแต่ต้องใช้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะ และเป็นข้อมูลจริง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลจากประชาชน”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการศึกษาชุมชน 1.ให้ความจริงใจ ให้ความเชื่อมั่น ให้ความศรัทธา 2.พูดจาให้เหมาะสม รู้จักกาลเทศะ สามารถทำตัวให้เข้ากับคนในชุมชนได้ รู้จักขวนขวายช่วยเหลือ เช่น การลงพื้นที่ เพื่อหาข้อมูล มีการวางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน”

นายอำเภอ (13 กันยายน 2564)

“ในการลงพื้นที่ ในการทำงานต่าง ๆ เราสามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้แก้ปัญหาได้หลายอย่าง เช่น ทาน การสงเคราะห์คนที่ควรสงเคราะห์ ปิยวาจา สามารถนำไปสอบถามข้อมูลได้ ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการทางราชการ”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“การลงพื้นที่ในการทำงาน จะต้องมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่หลาย ๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือแม้กระทั้งกับประชาชน ดังนั้น การใช้ปิยวาจา พูดจาสุภาพ ไพเราะ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การทำงานนั้นราบรื่นไปได้ด้วยดี”

นายช่างโยธา (17 สิงหาคม 2564)

“การศึกษาชุมชนนั้น ให้ความเป็นกันเองกับประชาชน พูดจาไพเราะ ไม่พูดจาหยาบคาย มีความสื่อสัตย์ และจริงใจ”

ผู้ใหญ่บ้าน (7 กันยายน 2564)

สรุป จากการสัมภาษณ์กระบวนการพัฒนาด้านการศึกษาชุมชนผู้ให้สัมภาษณ์สามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยะวาจา วาจาที่สุภาพมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้โดยใช้เป็นวิธีการเสาะแสวงหาข้อมูล ที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลจริงในชุมชน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยการสอบถาม สังเกต สำรวจ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์เพื่อให้เกิดความ

สามัคคี การแสดงออกกับประชาชนด้วยความจริงใจ พูดจาด้วยความสุภาพ ไพเราะ ในการสัมภาษณ์สอบถาม หรือสำรวจข้อมูลต่าง ๆ การประชุม การสัมมนา และประชาคมหมู่บ้าน

4.1.2 การให้การศึกษาแก่ชุมชน

จากการสัมภาษณ์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“ชุมชนประกอบด้วย มีหมู่บ้าน มีผู้นำ มีประชาชน มารวมกัน จึงเกิดเป็นชุมชนได้ ในการที่หน่วยงานทางราชการ จะเข้าไปให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้น เกิดจากการสำรวจข้อมูลก่อน ว่าชุมชนมีจุดอ่อน จุดแข็ง ในด้านไหน อย่างไร เมื่อศึกษาชุมชนแล้ว เห็นว่าประชาชนในชุมชนยังขาดสิ่งที่มาบรรเทาความเดือดร้อน เช่น การประกอบอาชีพ การมีงานทำ รายได้ในชุมชน เศรษฐกิจ และดูศักยภาพของชุมชนนั้น ๆ ว่าสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ไหม แล้วจึงช่วยเหลือ การให้การศึกษาแก่ชุมชน จะต้องทำให้ประชาชนสามารถที่จะอยู่ด้วยตนเองได้”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“ปัญหาของประชาชนนั้น การแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด คือการให้ประชาชนรับรู้ปัญหาและร่วมกันคิดหาทางแก้ไขร่วมกัน แล้วลงมือร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยกัน ดังนั้น การกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาในชุมชนนั้น จะต้องใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหา ลดความขัดแย้ง และร่วมกันคิดเพื่อแก้ไขปัญหา ต้องใช้วาจาที่สุภาพในการสร้างความเข้าใจ และ อัตถจริยา ก็จะเกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยผ่านกระบวนการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รับรู้และเข้าใจบริบทของชุมชนตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนของตนเอง”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การให้การศึกษาแก่ชุมชน คือต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ ทำให้ชุมชนเลื่อมใส ศรัทธา ในการทำงานของเจ้าหน้าที่“

ครูผู้ดูแลเด็ก (18 สิงหาคม 2564)

“การเลือกเวลาที่เหมาะสม ใช้คำพูดที่เหมาะสมในการพูดกับคนในชุมชน เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชน ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ และรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เห็นถึงความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ”

ผู้ช่วยเจ้าพนักงานการเงินและการบัญชี (22 สิงหาคม 2564)

“การให้ความรู้ คือ การให้ข้อมูลที่เป็นความจริง ที่เกี่ยวกับทางราชการ”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การให้ความรู้แก่ประชาชน เจ้าหน้าที่ก็ใช้วาจาที่สุภาพ ไพเราะ กับประชาชน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับเจ้าหน้าที่ และประชาชน ดังนั้น จึงจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อใจและยอมรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน”

กำนัน (5 กันยายน 2564)

สรุป การให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่มีในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การสัมมนา การประชาคมต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นกิจกรมที่จะทำให้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ การที่เจ้าหน้าออกไปให้ความรู้ต่าง ๆ จะต้องใช้วาจาที่สุภาพ ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับประชาชน เพื่อจะทำประโยชน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเห็น

4.1.3 การวางแผนและโครงการ

จากการสัมภาษณ์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการมีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนและโครงการ ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

“ปัจจุบันในสังคม มีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาในเรื่องการทำมาหากิน ยาเสพติด บ่อนการพนัน ภัยแร้ง โรคระบาด หรือแม้กระทั้งการทุจิตคอรัปชั่น การจะทำแผนโครงการจะต้องเรียงลำดับความสำคัญ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่น”

นายอำเภอ (13 กันยายน 2564)

“เมื่อศึกษาข้อมูลแล้ว เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การพัฒนาชุมชนจะต้องให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการเสนอโครงการ เข้ามายังส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“การมีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนและโครงการ เจ้าหน้าที่เองก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมเท่าเทียมกัน นึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม”

ผู้ช่วยเจ้าพนักงานการเงินและบัญชี (22 สิงหาคม 2564)

“การกำหนดแผนโครงการ ในการแก้ไขปัญหานั้น ต้องมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนโครงการ เพราะจะได้เห็นถึงความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง และตรงกับความต้องการ”

กำนัน (5 กันยายน 2564)

“วางตัวเป็นกลาง และใช้คำพูดที่สุภาพ มีความจริงใจ คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาไปพร้อม ๆ กัน”

ครูผู้ดูแลเด็ก (22 สิงหาคม 2564)

“การวางแผนในการปฏิบัติงาน ให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ แก้ไขปัญหาให้ตรงจุด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและองค์กร”

ครูผู้ดูแลเด็ก (18 สิงหาคม 2564)

“การพัฒนาท้องถิ่นนั้น ต้องอาศัยการวางแผนพัฒนาในระยะยาว และโครงการเพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาที่ได้วางไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม จึงจำเป็นจะต้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ในการจัดทำโครงการ”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องยึดหลักความเท่าเทียมกัน และเอาความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง”

นักจัดการงานทั่วไป (18 สิงหาคม 2564)

สรุป ในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กลับไม่ทำให้สภาพจิตใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย จึงเกิดปัญหาขึ้นในสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน หรือแม้กระทั่ง ปัญหาเรื่องปากท้อง ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น ในการพัฒนาชุมชน หรือสังคม ที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน การวางแผนและโครงการ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชน โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการวางแผนและโครงการ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มคนในชุมชน และรวมไปถึงคนในชุมชนด้วย การแก้ปัญหาในชุมชนนั้นทุกคนต้องร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา โดยใช้หลัก ทาน คือ การให้ข้อมูลต่าง ๆ ปิยวาจา คือ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกความคิดเห็นด้วยคำสุภาพ อัตถจริยา คือ

การทำประโยชน์ การนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม และสมานัตตตา คือ การมีความรับผิดชอบต่อชุมชน วางตัวให้เหมาะสม และเป็นกลาง

4.1.4 การดำเนินงานตามแผนและโครงการ

จากการสัมภาษณ์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ที่กำหนดไว้ ได้อย่างไร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

การดำเนินงานของท้องถิ่นนั้น ต้องอาศัยความเข้าใจถึงปัญหาของประชาชน และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนานั้นต้องใช้หลักการ ร่วมคิด ร่วมทำ ของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ การทำให้เกิดการเข้าใจตรงกันนั้น ต้องใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการทำความเข้าใจ ใช้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะ ในการประชุม ชี้แจง การทำประชาคม และการประชาสัมพันธ์ ในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการจะให้ประชาชนได้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเสียสละในด้านต่าง ๆ เช่น ที่ดินการทำประปาหมู่บ้าน ทุนทรัพย์ แรงงาน เป็นต้น เพื่อนำมาสู่การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาตำบล การทำแผนโครงการต่าง ๆ ร่วมกันโดยความเสมอภาค ไม่เน้นพัฒนาในพื้นที่ที่เป็นพรรคพวกของตน หรือการสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในการพิจารณาอนุมัติโครงการ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

ไม่เลือกปฏิบัติกับผู้ที่มาใช้บริการ

นักจัดการงานทั่วไป (18 สิงหาคม 2564)

ปฏิบัติราชการด้วยความเท่าเทียมกัน และทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย

ครูผู้ดูแลเด็ก (19 สิงหาคม 2564)

มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีบทบาทในการดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน

ครูผู้ดูแลเด็ก (22 สิงหาคม 2564)

โดยการร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ร่วมกันกับประชาชนในชุมชน ตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

กำนัน (5 กันยายน 2564)

ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน การให้กำลังใจกัน จะไม่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น การพูดจาสุภาพ ไพเราะ ถือเป็นการให้กำลังใจกันอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

เจ้าพนักงานป้องกัน ฯ (18 สิงหาคม 2564)

สรุป การดำเนินงานตามแผนและโครง เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา หลังจากที่ได้มีการศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหา มาแล้วนั้น การดำเนินงานตามแผนและโครงการ ต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามโครงการที่ได้มีการจัดทำขึ้น และการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

(1) ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้ความรู้ ให้ความร่วมมือ และให้คำแนะนำ

(2) ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออกที่จริงใจ เพื่อสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในชุมชน

(3) อัตถจริยา คือ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

(4) สมานัตตตา คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การวางตนที่เหมาะสม

มาใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ถือเป็นเป็นการสงเคราะห์กัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

4.1.5 การติดตามประเมินผล

จากการสัมภาษณ์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการติดตามประเมินผลได้อย่างไรซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“การติดตามประเมินผลนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง บุคลากร งบประมาณเครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการในการดำเนินงานนั้น ได้รับการประเมินทุกด้าน ทุกขั้นตอน ก็จะทำให้งานนั้นๆ สำเร็จไปได้ด้วยดี และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย ดังนั้น การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในด้าน สมานัตตตา คือ การวางตนที่เหมาะสม การปฏิบัติงานด้วยความเท่าเทียมกัน ไปใช้ในการประเมินผล จึงมีความสำคัญ เพื่อให้เกิดการประเมินผลในด้านต่าง ๆ ที่มีความถูกต้อง และนำไปสู่การประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน อะไรที่ดีก็จะสามารถนำไปใช้ดำเนินงานได้ต่อไป ส่วนอะไรที่ไม่ดี ก็ได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“ส่วน ด้านปิยวาจา คือ คำพูดที่สุภาพ ไพเราะ ก็สามารถนำมาปรับใช้ในการประเมินผลได้ คือการที่ให้กำลังใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน ดูความก้าวหน้าของโครงการที่ทำ ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ มีอุปสรรคอย่างไร สามารถแก้ไขได้หรือไม่”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“การอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์”

เจ้าพนักงานป้องกัน ฯ (18 สิงหาคม 2564)

“การใช้คำพูดที่สุภาพ วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติงานด้วนความตรงไปตรงมา และเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้านมีการจัดทำแบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจ กับประชาชนในชุมชน กับการที่ได้จัดทำโครงการขึ้น”

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน (19 สิงหาคม 2564)

“หมั่นติดตามผลทุก ๆ โครงการที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนเห็นถึงความใส่ใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน”

ผู้ใหญ่บ้าน (7 กันยายน 2564)

“การแต่งตัวที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ กับสถานที่ที่เราจะไป หรือมีเหตุการณ์อะไรใหม่ ๆ เราก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง หรือพร้อมที่จะดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนให้ได้มากที่สุด”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

สรุป ในการติดตามประเมินผล ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ที่พร้อมจะนำหลักธรรมมาปรับใช้ และมองเห็นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดทำแบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจกับประชาชนในชุมชน สิ่งสำคัญคือการใช้วาจาคำพูดที่สุภาพ การให้กำลังใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติงานตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในองค์กร และเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

4.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 3 ข้อ คือ 1)เศรษฐกิจ 2)สังคม 3)การเมืองการปกครอง ดังนี้

4.2.1 เศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ มาใช้ในการช่วยยกระดับค่าครองชีพ แก้ไขปัญหาการว่างงาน และส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างไร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากในชุมชน ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด การพนัน และอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน”

นายอำเภอ (13 กันยายน 2564)

“การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาช่วยในการแก้ไขปัญหา คือ เบื้องต้น คนในชุมชนจะต้องมีความสามัคคี เอื้ออาทร และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“การรู้จักแบ่งปัน ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน ประกอบอาชีพที่สุจริต”

เจ้าพนักงานป้องกัน ฯ (18 สิงหาคม 2564)

“องค์การบริหารส่วนตำบล มีแผนงานอยู่เป็นประจำทุกปี ก่อนที่จะมีการพัฒนา เจ้าหน้าที่จะต้องออกไปทำประชาคมก่อนทุกครั้ง ว่าชุมชนมีปัญหาอะไรไหม ไม่ว่าจะเป็นด้าน อาชีพ หรือด้านโครงสร้างพื้นฐาน แล้วจึงจะนำมาจัดทำแผนพัฒนา เอางบประมาณมาเพื่อที่จำเนินการตามแผนเพื่อที่จะแก้ไขปัญหา ที่ประชาชนต้องการ”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การช่วยเหลือให้ประชาชนมีรายได้ มีอาชีพเสริม เพื่อลดปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจนนั้น ต้องจัดหาอาชีพเสริมที่มีความเหมาะสม กับประชาชนแต่ละราย หรือแต่ละกลุ่ม ก่อนที่จะเลือกงาน หรือกิจกรรมที่จะทำ เชิญชวนให้ประชาชนรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับ และอธิบายถึงขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ การสอนอาชีพต่าง ๆ”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การให้ความรู้ แนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่ การให้ความรู้เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพเพื่อต่อยอดให้มีรายได้เพิ่ม เช่น มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในแต่ละอาชีพของคนในชุมชน”

ผู้ใหญ่บ้าน (7 กันยายน 2564)

“จัดทำโครงการส่งเสริมรายได้ สร้างความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีรายได้เสริมนอกเหนือจากอาชีพหลัก”

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน (19 สิงหาคม 2564)

สรุป ในด้านเศรษฐกิจ มีการนำเอาหลักธรรม มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา ของการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร และคนในชุมชน อาทิเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาเรื่องปากท้อง

ของประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด การพนัน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี เอื้ออาทร และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและ การรู้จักแบ่งปัน ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน ประกอบอาชีพที่สุจริต การให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนให้มีมีรายได้เสริม และสมารถพึ่งตนเองได้ โดยปราศจากความเห็นแก่ตัว

4.2.2 สังคม

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม มาใช้ในการ ลดความแตกต่างชนชั้นในสังคม ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ได้อย่างไร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“สังคมที่ดี คือการอยู่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“การรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีจิตอาสา พูดจาไพเราะ”

ผู้ใหญ่บ้าน (7 กันยายน 2564)

“รู้จักสามัคคี มีความกตัญญูกตเวที”

เจ้าคณะตำบล (25 สิงหาคม 2564)

“ การที่จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อลดความแตกต่างชนชั้น สร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้ประชาชนได้รู้จักหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ทำได้โดยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ไม่ว่าจะเป็นการให้สิ่งของ ให้ความรู้ ต้องใช้ควบคู่กับการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกันในสังคม เพื่อที่จะให้ประชาชนนั้นได้เกิดความเข้าใจ แล้วนำไปสู่การรู้จักหน้าที่ของตนเอง และรู้จักรับผิดชอบต่อสังคม หรือส่วนรวม”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชนได้เห็น ส่งเสริมให้คนในชุมได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน”

ครูผู้ดูแลเด็ก (18 สิงหาคม 2564)

การเข้าไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา เช่น บุญประจำปีในหมู่บ้านต่าง ๆ บุญมหาชาติ เป็นต้น ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล จะมีสภาวัฒนธรรมประจำตำบลที่มีงบประมาณที่จะสนับสนุน ส่งเสริม ในกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีงบประมาณสนับสนุน ส่วนทางอ้อม ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมภายในชุมชน”

“ถือเป็นการส่งเสริมทำให้สังคมในชุมชนได้เกิดความสามัคคี มีการช่วยเหลือกัน ไม่แบ่งแยกชนชั้น และมีความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน”

กำนัน (5 กันยายน 2564)

สรุป ด้านสังคม การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ก่อให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อลดช่องว่างความแตกต่างของชนชั้น เกิดสัมพันธภาพที่ดี ให้รู้จักหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือเกื้อกูลเข้าใจที่ตรงกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกันในสังคมจนก่อให้เกิดเป็นความรักความสามัคคี ความมีน้ำหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม เป็นต้น

4.2.3 การเมืองการปกครอง

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนด้านการเมืองการปกครอง มาใช้ในการ ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ได้อย่างไร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องดูแลประชาชนในท้องถิ่น การเมืองการปกครอง เป็นเรื่องของบุคคล เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการถือสิทธิ์ในการยอมรับในเสียงส่วนมาก การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้น มีองค์ประกอบไปด้วย ผู้นำและผู้ตาม ถ้าผู้นำดีมีคุณธรรม รู้จักแบ่งปัน มีความเสียสละ เป็นกลาง ก็จะทำให้สังคมมีความสงบสุข มีความเป็นอยู่ที่ดี”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“ในส่วนราชการ ประชาชนในชุมชนนั้นถือว่าเป็นใหญ่ แต่ในการให้การบริการจะต้องเป็นไปตามหลักของกฎหมายและเป็นไปตามหลักธรรมประเพณี อันดีงามของชุมชน การส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน เช่น การตรวจสุขภาพของพนักงานในองค์กรและประชาชน การจัดสรรสวัสดิการแก่ประชน การปลูกฝังคุณธรรมจริยะธรรมแก่เยาวชน”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การให้บริการประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยอาศัยระเบียบราชการ เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม ปฏิบัติโดยเท่าเทียมกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคี การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ใช้ระบบสองมาตรฐาน เช่น การจัดสรรงบประมาณ การวางแผนงานการพัฒนาชุมชน เป็นไปตามระเบียบของทางราชการที่ตั้งไว้ ด้วยความเป็นกลางและยุติธรรม”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“มองผู้อื่นประดุจญาติ ทำตัวให้ใกล้ชิดประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางตนให้เหมาะสม”

เจ้าคณะตำบล (25 สิงหาคม 2564)

สรุป ด้านการเมืองการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญอย่างมาก และประชาชนในชุมชนต้องให้การช่วยเหลือ ตามหลักของกฎหมายและเป็นไปตามหลักธรรมประเพณี อันดีงามของชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน มีการถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่ความสามัคคี การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้บริการประชนชนประดุจญาติของตัวเอง ทำตัวให้ใกล้ชิดประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางตนให้เหมาะสม

4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล ดังนี้

“คำว่า “ชุมชน” มีองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ มีคน มีอาณาเขต มีบริเวณ มีทรัพยากรที่รวมกันอยู่ จึงเกิดคำว่าชุมชนขึ้น การบริหารจัดการชุมชน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่เพียงอย่างเดียว ประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นก็มีความสำคัญในการพัฒนาชุมที่ตนเองอาศัยอยู่”

พัฒนาการอำเภอ (12 กันยายน 2564)

“ในการพัฒนาชุมชนนั้น การที่นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน จะทำให้องค์กรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคลากรในองค์กรและประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น คนในชุมชนก็จะได้รับผลประโยชน์ชีวิตก็จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น”

ครูผู้ดูแลเด็ก (18 สิงหาคม 2564)

“การที่จะทำให้ประชาชนได้เกิดความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานของทางราชการ ถือเป็นการลดความเลื่อมล้ำในสังคม เป็นหลักของการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ข้าราชการทั่วไป ที่ควรจะนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นแนวทางในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันในชุมชน”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

“การให้ เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ ทำให้ผู้ให้และผู้รับมีความสุข ประกอบกับการที่มีวาจาที่สุภาพสามารถที่จะชักชวน หรือโน้มน้าวจิตใจ ให้คนอื่นร่วมมือในการที่จะดำเนินการต่างๆ ในการที่จะร่วมกันพัฒนา”

ครูผู้ดูแลเด็ก (22 สิงหาคม 2564)

“การพูดจาสุภาพ วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน มีความเสมอต้นเสมอปลาย และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี แล้วนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน”

นักจัดการงานทั่วไป (18 สิงหาคม 2564)

“ไม่ว่าจะเป็นการ พัฒนาคน พัฒนาความรู้ หรือพัฒนาอาชีพ”

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน (19 สิงหาคม 2564)

“ควรจะมีการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการช่วยเหลือกันในชุมชน โดยที่ทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง ครอบคลุม เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน”

นักพัฒนาชุมชน (22 สิงหาคม 2564)

“ถ้าทุกคนยึดมั่นในหลักธรรมนี้ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายข้าราชการ ฝ่ายการเมือง หรือแม้กระทั่งประชาชนเอง การทำงานก็จะไปได้ด้วยดี เพราะว่าจะเกิดความสามัคคี เกิดความเคารพซึ่งกันและกันขึ้นในสังคม และอยากที่จะให้นำหลักธรรมนี้ ได้กระจายไปสู่ทุกชุมชน ทุกภาคส่วน”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (17 สิงหาคม 2564)

สรุป ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยการใช้หลักทาน ทำให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน การใช้หลักหลักปิยวาจา มาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน และคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้หลักอัตถจริยา นำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรักหวงแหนเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการใช้หลักสมานัตตตา ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงการวางตัวเหมาะสมรู้กาลเทศะ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษากระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร และ ตอนที่ 2 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการวิจัย เป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ คณะผู้บริหาร สำนักงานปลัด กองการคลัง กองช่าง กองการศึกษา กองการสาธารณะสุข และกองสวัสดิการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่สังกัดอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน และตัวแทนพระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน แบบเจาะจง (snow ball) ตามความสำคัญของเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปลายผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปลายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

5.1.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1) การศึกษาชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยะวาจา วาจาที่สุภาพมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้โดยใช้ เป็นวิธีการเสาะแสวงหาข้อมูล ที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลจริงในชุมชน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยการสอบถาม สังเกต สำรวจ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์เพื่อให้เกิดความสามัคคี การแสดงออกกับประชาชนด้วยความจริงใจ พูดจาด้วยความสุภาพ ไพเราะ ในการสัมภาษณ์ สอบถาม หรือสำรวจข้อมูลต่าง ๆ การประชุม การสัมมนา และประชาคมหมู่บ้าน

2) การให้การศึกษาชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่มีในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การสัมมนา การประชาคมต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นกิจกรมที่จะทำให้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ การที่เจ้าหน้าออกไปให้ความรู้ต่าง ๆ จะต้องใช้วาจาที่สุภาพ ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับประชาชน เพื่อจะทำประโยชน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเห็น

3) การวางแผนแลโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า ในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กลับไม่ทำให้สภาพจิตใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย จึงเกิดปัญหาขึ้นในสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน หรือแม้กระทั่ง ปัญหาเรื่องปากท้อง ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น ในการพัฒนาชุมชน หรือสังคม ที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน การวางแผนและโครงการ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชน โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการวางแผนและโครงการ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มคนในชุมชน และรวมไปถึงคนในชุมชนด้วย การแก้ปัญหาในชุมชนนั้นทุกคนต้องร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา

โดยใช้หลัก ทาน คือ การให้ข้อมูลต่าง ๆ ปิยวาจา คือ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกความคิดเห็นด้วยคำสุภาพ อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์ การนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม และสมานัตตตา คือ การมีความรับผิดชอบต่อชุมชน วางตัวให้เหมาะสม และเป็นกลาง

4) การดำเนินงานตามแผนและโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามแผนและโครง เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา หลังจากที่ได้มีการศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหา มาแล้วนั้น การดำเนินงานตามแผนและโครงการ ต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามโครงการที่ได้มีการจัดทำขึ้น และการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้ความรู้ ให้ความร่วมมือ และให้คำแนะนำ 2) ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออกที่จริงใจ เพื่อสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในชุมชน 3) อัตถจริยา คือ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน 4) สมานัตตตา คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การวางตนที่เหมาะสม มาใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ถือเป็นเป็นการสงเคราะห์กัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

5) การติดตามประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า ในการติดตามประเมินผล ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมจะนำหลักธรรมมาปรับใช้ และมองเห็นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดทำแบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจ กับประชาชนในชุมชน สิ่งสำคัญคือการใช้วาจาคำพูดที่สุภาพ การให้กำลังใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติงานตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในองค์กร และเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

5.1.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1) เศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า มีการนำเอาหลักธรรม มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา ของการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร และคนในชุมชน อาทิเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาเรื่องปากท้องของ

ประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด การพนัน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี เอื้ออาทร และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและ การรู้จักแบ่งปัน ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน ประกอบอาชีพที่สุจริต การให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนให้มีมีรายได้เสริมและสมารถพึ่งตนเองได้ โดยปราศจากความเห็นแก่ตัว

2) สังคม

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ก่อให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อลดช่องว่างความแตกต่างของชนชั้น เกิดสัมพันธภาพที่ดี ให้รู้จักหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือเกื้อกูลเข้าใจที่ตรงกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกันในสังคม จนก่อให้เกิดเป็นความรักความสามัคคี ความมีน้ำหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม

3) การเมืองการปกครอง

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญอย่างมาก และประชาชนในชุมชนต้องให้การช่วยเหลือ ตามหลักของกฎหมายและเป็นไปตามหลักธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน มีการถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่ความสามัคคี การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้บริการประชนชนประดุจญาติของตัวเอง ทำตัวให้ใกล้ชิดประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางตนให้เหมาะสม

5.1.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยการใช้หลักทานทำให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน การใช้หลักหลักปิยวาจา มาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน และคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้หลักอัตถจริยา นำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรักหวงแหนเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการใช้หลักสมานัตตตา ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงการวางตัวเหมาะสมรู้กาลเทศะ

5.2 อภิปรายผล

การวิจัย “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร” จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

การศึกษาชุมชน พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาด้านการศึกษาชุมชน ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยะวาจา วาจาที่สุภาพมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้โดยใช้ เป็นวิธีการเสาะแสวงหาข้อมูล ที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลจริงในชุมชน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยการสอบถาม สังเกต สำรวจ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์เพื่อให้เกิดความสามัคคี การแสดงออกกับประชาชนด้วยความจริงใจ พูดจาด้วยความสุภาพไพเราะ ในการสัมภาษณ์ สอบถาม หรือสำรวจข้อมูลต่าง ๆ การประชุม การสัมมนา และประชาคมหมู่บ้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า การศึกษาชุมชน เป็นการเสาะแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ การเมืองการปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ ของคนในชุมชนเพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง วิธีการในการศึกษาชุมชนอาจต้องใช้หลายวิธีประกอบกัน ทั้งการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ และการศึกษาข้อมูล จากเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กลวิธีที่สำคัญที่นักพัฒนาต้องใช้นั้น ขั้นตอนนี้คือการสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เพราะถ้าหากปราศจากสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างนักพัฒนากับชาวบ้านแล้ว ก็จะเป็นการยากที่จะได้รู้และเข้าใจปัญหาความต้องการจริงๆ ของชาวบ้าน ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์อันดีจนถึงขั้นความสนิทสนมรักใคร่ศรัทธาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวาทิน กนฺตสีโล (บัวบุญ) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปิยวาจา : การพูดการแสดงออกด้วยความจริงใจ รองลงมา คือ ด้านทาน : การให้สิ่งของและให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ด้านอัตถ

จริยา : การทำประโยชน์ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา : การวางตันเหมาะสมถูกกาลเทศะ 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์ การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรมีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด และให้การช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควรปฏิบัติกับทุกๆ คนโดยเฉพาะประชาชน ด้วยความเสมอภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงามวิจัยของ พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมฺโม (พีรมณีวงศ์) (2555) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และสมานัตตตา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นแนวทางในการยกระดับความคิดเห็น ในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชน ควรมีการพัฒนาด้านการบริการอย่างไม่หยุดยั้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น 2) เจ้าหน้าที่มีการแสดงออกที่เป็นมิตรและจริงใจมีความยืดหยุ่นในการให้บริการ 3) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชนควรมีการเน้นการบริการที่สามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับและส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ให้บริการโดยทำให้รู้สึกว่าการได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีคุณค่า 4) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชนควรมีการยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ในด้านทานโดยการเสียสละประโยชน์สุขของตนเอง และยึดประโยชน์สุขของประชาชนที่มาใช้บริการเป็นกิจหลัก 5) ในการให้ความคิดเห็นของประชาชนควรมีการสนทนา และให้คำชี้แนะแก่ผู้ที่มาใช้บริการด้วยปิยวาจา 6) ในการให้บริการประชาชน ควรมีการสงเคราะห์และอนุเคราะห์ ในสิ่งที่ก่อประโยชน์ให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อันเป็นการยึดตามหลักอัตถจริยา 7) ในการให้บริการประชาชนควรมีความสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติหน้าที่หรือมีการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้านการให้บริการอย่างเสมอต้นเสมอปลายถือ

เป็นการยึดตามหลักสมานัตตตา ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจหนักแน่น รวมทั้งเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง) (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชมวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนองสนม มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดี เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยวาจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนหนองสนม พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ พูดให้กำลังใจเพื่อนบ้าน ไม่ตำหนิกัน ด้านอัตถจริยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสา สามารถช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ได้ตลอดเวลา มีความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ แบ่งปัน ความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตา พบว่า โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการ ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรม ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

การให้การศึกษาแก่ชุมชน พบว่า การให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่มีในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การสัมมนา การประชาคมต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นกิจกรมที่จะทำให้คนในชุมชนนั้นๆ ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ การที่เจ้าหน้าออกไปให้ความรู้ต่าง ๆ จะต้องใช้วาจาที่สุภาพ ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับประชาชน เพื่อจะทำประโยชน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเห็น โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า การให้การศึกษาแก่ชุมชน ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้ 1) การให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education) คือการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เป็นกระบวนการผู้เข้ารับการศึกษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงต้องมีแรงจูงใจที่ต้องการจะศึกษา และบางเรื่องต้องมีการฝึกฝน ปฏิบัติให้มีทักษะ โดยผู้เข้ารับการศึกษาอาจเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ในชุมชน

รวมถึงผู้นำกลุ่ม ที่มีความสนใจ มีเวลาเพียงพอ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนผู้ให้การศึกษา เช่น นักพัฒนาชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร นักสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะ ในการถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูล ความรู้ มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอน และถ่ายทอดความรู้ให้ดี 1.1 รูปแบบของการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชน ถ้าแบ่งตามจำนวนของคนที่ให้การศึกษาอาจแบ่งได้ 3 รูปแบบดังนี้ (1) การให้การศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลที่ไม่สามารถให้การศึกษาร่วมกับผู้อื่นได้ คือ เป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากผู้อื่น เช่น คนพิการ และผิดปกติทางกายหรือจิตใจ ผู้นำชุมชนที่ต้องสร้างบุคลิกภาพให้เหมาะสมเด็กหรือเยาวชน ที่เตรียมตัวไปทำกิจกรรมประเภทประกวดและแข่งขัน เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะให้แก่บุคคลในด้านได้ด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้านก็ได้ (2) การให้การศึกษาเป็นกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากนัก มีความสนใจร่วมกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือใช้ชีวิตร่วมกัน ตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการให้การศึกษาได้หลายวิธี เช่น การประชุมปฏิบัติการ การอภิปราย การจัดนิทรรศการ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์โดยจัดเวทีประชาคม เป็นต้น (3) การให้การศึกษาแก่คนจำนวนมาก เป็นการให้การศึกษาแก่ผู้คนในชุมชน ที่มีจำนวนมาก เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องไปพร้อม ๆ กัน โดยส่วนใหญ่จะดำเนินการผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าวของชุมชน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึงอินเทอร์เน็ตเป็นต้น การให้การศึกษาแก่ชุมชนจึงต้องเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคลกลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ 1.2 วิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้ (1) การพบปะเยี่ยมเยียนโดยตรง เป็นการให้การศึกษา โดยการไปพบปะเยี่ยมเยียนผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือครอบครัว อาจจะเป็นที่บ้านหรือสถานที่ประกอบอาชีพ เช่น สวน ไร่นา เป็นต้น แล้วจึงหาโอกาสที่เหมาะสมให้การศึกษาตามเนื้อหาสาระที่ต้องการ การพบปะเยี่ยมเขียนโดยตรงแม้จะมีกระบวนการค่อนข้างยุ่งยาก แต่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็นกันเอง ทำให้ผู้ถ่ายทอดความรู้และผู้เรียนมีความสนิทสนมกัน ได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้สามารถให้การศึกษาได้ง่าย เรียนรู้และบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น (2) การอภิปรายกลุ่ม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเป็นกลุ่ม โดยการนำผู้ที่มีปัญหามีความต้องการ และความสนใจร่วมกันจำนวนไม่มากนัก มาร่วมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

ร่วมกัน ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มพัฒนาความเป็นผู้นำ เรียนรู้วิธีการทำงานแบบประชาธิปไตย สร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของและรับผิดชอบการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เป็นต้น (3) การสาธิต เป็นการให้การศึกษาด้วยการแสดงหรือทำให้ดู โดยให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้เรียนรู้จากการเฝ้าดู และการทำ ลองปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการสาธิตผลงานการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ หรือสาธิตการดำเนินงานพัฒนาชุมชนก็ได้ การสาธิตช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่เรียน สามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบสิ่งที่จะเรียนกับสิ่งอื่น ๆ ได้ ทำให้บรรยากาศของการเรียนไม่ซ้ำซากจำเจ (4) การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงสิ่งที่จะเรียนรู้ให้ดู เช่น การแสดงตัวอย่างหุ่นจำลอง แผนภูมิรูปภาพ หรือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ มีระเบียบแบบแผนกระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติความเชื่อค่านิยมบางประการของผู้เรียนเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน (5) การศึกษาดูงาน เป็นการนำกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาหาความรู้ในสถานที่ต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ไปชมเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนของตนหรือไปหาคนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว ในการพัฒนาชุมชนการศึกษาและดูงานยังช่วยในการฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มและองค์กรขึ้นในชุมชน สร้างความรักความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน นอกจากนี้แล้วการศึกษาดูงานยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ของบุคคลให้เหมาะสมได้อีกด้วย (6) การฝึกอบรม เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนโดยการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญความสามารถหรือทักษะของบุคคล การเปลี่ยนแปลงเจตคติ และความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ และแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (7) การรณรงค์ เป็นการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน ด้วยการแสดงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับเรื่องที่รณรงค์นั้น ทางสื่อและการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเป็นเรื่องที่เห็นด้วย ก็ให้การสนับสนุนให้ดำเนินการ ถ้าหากไม่เห็นด้วย ก็ไม่ให้การสนับสนุน ยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน การรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มรวมพลังคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ นักพัฒนาชุมชน ต้องรู้จักเลือกวิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่จะให้การศึกษา ซึ่งอาจจะใช้เพียงวิธีการเดียวหรือรวมกันหลาย ๆ วิธีก็ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญสิริ ชวลิตธำรง (2529) ได้ให้ความหมาย

ไว้ว่า องค์ประกอบสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนมี 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน หมายถึง การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กันและกัน ซึ่งเป็นข้อสำคัญ เพราะว่าทุกๆคนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่าง ๆ ในด้านวัตถุ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านวาจา พูดจาช่วยเหลือกัน ในเรื่องที่ควรพูดจา ในด้านสติปัญญา ช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่างๆ การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่เจือจานทุกคน ทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อย ต่างก็ควรจะมีทาน คือ ให้การช่วยเหลือกันผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ด้วยมีจิตใจมุ่งที่จะช่วย ให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการหรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย 2) ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจา ที่อาจเสียดแทงน้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจเจ็บใจไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจควบคุมวาจาที่จะพูดออกไป ให้เป็นวาจาที่สุภาพที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะ ก็คือสตินั้นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ 3) อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ต่อกันและกัน คือการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดถึงประเทศชาติ สิ่งใดที่เป็นโทษก็ควรละเว้นไม่กระทำ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจา ใจ ในทุกเวลาทุกโอกาส 4) สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งหมายถึงการรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติ ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้น้อย ตามหน้าที่ที่บัญญัติเอาไว้ เป็นระเบียบของสถานที่ ของหน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของสถาบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดถึงกฎหมายบ้านเมือง ในทางพระพุทธศาสนาก็คือ พระวินัยบัญญัติสำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั้นเอง

การวางแผนและโครงการ พบว่า ในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กลับไม่ทำให้สภาพจิตใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย จึงเกิดปัญหาขึ้นในสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน หรือแม้กระทั่ง ปัญหาเรื่องปากท้อง ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น ในการพัฒนาชุมชน หรือสังคม ที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน การวางแผนและโครงการ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชน โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการวางแผนและโครงการ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มคนใน

ชุมชน และรวมไปถึงคนในชุมชนด้วย การแก้ปัญหาในชุมชนนั้นทุกคนต้องร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา โดยใช้หลัก ทาน คือ การให้ข้อมูลต่าง ๆ ปิยวาจา คือ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกความคิดเห็นด้วยคำสุภาพ อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์ การนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม และสมานัตตตา คือ การมีความรับผิดชอบต่อชุมชน วางตัวให้เหมาะสม และเป็นกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะของแผนและโครงงาน แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการ จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่า ความหมายของการพัฒนาทางด้านการวางแผน กำหนดให้การพัฒนาเป็นกิจกรรมของมนุษย์ และเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการวางแผนโดยมนุษย์ ไม่ใช่เป็นการพัฒนาในความหมายนี้ ความหมายในทางพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุข มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้ มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาในความหมายทางด้าน การวางแผน คือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่วิธีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้น คือความสุขของมนุษย์เท่านั้น ความหมายทางการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายคำว่าการพัฒนาเอาไว้ใกล้เคียงกับนักสังคมวิทยา คือการพัฒนาเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมมนุษย์ ให้ดีขึ้นแต่ว่านักพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นที่มนุษย์ในชุมชน จะต้องร่วมกันดำเนินงาน และได้รับผลจากการพัฒนาร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐภาส์ การรินทร์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยประกาศเสียงตามสาย เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมจัดทำแผน ควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนก่อนมีการลงมติ และควรเปิดโอกาสกว้างให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง

การดำเนินงานตามแผนและโครงการ พบว่า การดำเนินงานตามแผนและโครง เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา หลังจากที่ได้มีการศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหามาแล้วนั้น การดำเนินงานตามแผนและโครงการ ต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามโครงการที่ได้มีการจัดทำขึ้น และการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้ความรู้ ให้ความร่วมมือ และให้คำแนะนำ 2) ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออกที่จริงใจ เพื่อสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในชุมชน 3) อัตถจริยา คือ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน 4) สมานัตตตา คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การวางตนที่เหมาะสม มาใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ถือเป็นเป็นการสงเคราะห์กัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานตามแผนและโครงการ โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนและโครงการที่ได้ตกลงกันไว้ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนใน 2 ลักษณะคือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ เช่น แนะนำการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน 2) เป็นผู้ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการดำเนินการจัดระเบียบชุมชนด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้ (1) กลยุทธ์โต้แย้ง เป็นการแสดงออกในรูปของความไม่พึงพอใจ เช่น การใช้วาจาการเดินขบวน การใช้มาตรการที่เฉียบขาด เพื่อจะให้ได้มาในสิ่งที่ชุมชนต้องการ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน (2) กลยุทธ์เผชิญหน้า เป็นการแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้ง ด้วยการให้คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายมาเผชิญหน้ากัน เพื่อทำความเข้าใจกัน ซึ่งจะเป็นการระบายความตึงเครียด ความคับข้องใจ ที่มีอยู่ให้หมดไป แต่จะต้องควบคุมการเผชิญหน้าให้ดี เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว อาจจะเพิ่มความขัดแย้งให้มากขึ้นไปอีก (3) กลยุทธ์การแข่งขัน การแข่งขันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เพราะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความมุมานะ ในการทำงาน แต่กลวิธีการแข่งขันนี้จะต้องเป็นการแข่งขันในการทำความดี ตามแนวความคิดและวิธีการที่กลุ่มยึดถือ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วมอย่างแท้จริง (4) กลยุทธ์ประกวด เป็นวิธีการที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการที่จะเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาที่กำหนดขึ้น เพราะการประกวดเป็นแรงจูงใจให้บุคคลและกลุ่ม เข้าร่วมในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น การประกวดหน้าบ้านน่ามอง การประกวดครอบครัวพัฒนา การประกวดชุมชนเศรษฐกิจ

พอเพียง เป็นต้น (5) กลยุทธ์ต่อรอง เป็นวิธีการที่ใช้เมื่อประชาชนยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับหรือระเบียบที่วางไว้ เช่น การต่อรองให้ลดการประชุมลง จากสัปดาห์ละครั้ง เป็นเดือนละครั้ง เป็นต้น (6) กลยุทธ์ต่อรองแลกเปลี่ยน เป็นวิธีการที่ทั้งสองฝ่ายหรือทุก ๆ ฝ่ายจะต้องต่อรองแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนส่วนรวม ดังนั้น การต่อรองแลกเปลี่ยนจะทำให้บางฝ่ายได้รับผลประโยชน์ แต่บางฝ่ายต้องเสียผลประโยชน์ของตนไปบ้าง เช่น ยอมให้ลดการประชุม แต่สมาชิกต้องร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง (7) กลยุทธ์ประนีประนอม เป็นการใช้วิธีที่นุ่มนวลแบบสมานฉันท์แก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนโดยสันติวิธี เป็นต้น (8) กลยุทธ์รณรงค์ เป็นวิธีการที่ทุกคนทุกฝ่ายในชุมชนกระทำหรือแสดงออกอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างทันทีทันใด เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติดการรณรงค์ลดละเลิกบุหรี่ และแอลกอฮอล์ การรณรงค์เพื่อต่อต้านเมาแล้วขับ เป็นต้น (9) กลยุทธ์ช่วยเหลือร่วมมือ เป็นวิธีการที่ใช้สำหรับการขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งเป็นครั้งคราวหรืออย่างถาวร เพื่อการพัฒนาชุมชนตามขีดความสามารถของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม (10) กลยุทธ์ร่วมมือร่วมใจ เป็นวิธีการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีความเข้าใจกันเป็นอย่างดี มีความเห็นพ้องร่วมกัน สามารถร่วมกันรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความยินดี

การติดตามประเมินผล พบว่า ในการติดตามประเมินผล ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมจะนำหลักธรรมมาปรับใช้ และมองเห็นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดทำแบบประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจ กับประชาชนในชุมชน สิ่งสำคัญคือการใช้วาจาคำพูดที่สุภาพ การให้กำลังใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติงานตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในองค์กร และเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) การติดตามประเมินผล เป็นการติดตามความก้าวหน้าของงาน ที่กำลังดำเนินการตามโครงการเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบได้อย่างทันท่วงที กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือการติดตามดูแลการทำงานที่ประชาชนทำ เพื่อทราบผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค แล้วนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบซึ่งสามารถกระทำได้โดยวิธีการดังนี้ 1) แนะนำให้ผู้นำท้องถิ่นหรือชาวบ้านติดตามผล และรายงานผลด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น 2) นักพัฒนาและผู้นำชุมชนเป็นผู้รายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจาต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่

เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุม โดยการทำบันทึกรายงาน ซึ่งอาจจะมีแบบฟอร์มต่างๆ ที่กำหนดไว้

5.2.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

เศรษฐกิจ พบว่า มีการนำเอาหลักธรรม มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา ของการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร และคนในชุมชน อาทิเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด การพนัน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี เอื้ออาทร และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและ การรู้จักแบ่งปัน ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน ประกอบอาชีพที่สุจริต การให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนให้มีมีรายได้เสริมและสมารถพึ่งตนเองได้ โดยปราศจากความเห็นแก่ตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขวัญชัย ชยวุฑฺโฒ (แสนณรงค์) (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านเศรษฐกิจ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สอนงานอาชีพด้านฝีมือการนวดแผนโบราณสมุนไพรศิลปกรรม และการก่อสร้าง จากโครงการพระนักพัฒนานี้ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 จนถึงปัจจุบัน ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านวิชาชีพแก่ผู้ใฝ่รู้โดยไม่จำกัด เพศ อายุ และความรู้ รวมทั้งข้าราชการ ทหาร ตำรวจพลเรือนที่ผ่านศึก และทุพพลภาพได้เข้าเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมศักดิ์ ธีรวโส (แหวนคำ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนา และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเมือง และชนบทในเทศบาลตำบลเชียงคำ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าด้านกระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมใน มิติทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินพอประมาณและมั่งคงยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้พ้นจากความยากจน โดยมีอาชีพที่สุจริต โดยใช้ความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ผสมผสานความทันสมัยแบบใหม่ ๆ แต่ยังรักษารากฐานความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และกลุ่มเกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น อย่างเห็นได้ชัด จากความพยายามในการพลิกฟื้นของดีที่มีอยู่ในชุมชน ให้คนภายนอกสัมผัสได้ และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่สุด เกิดชีวิตที่มีสุขพ้นจากความยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นสุขตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติทางสังคม มีการสร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน และหลักประกัน

ความสมดุลความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคม แก้ปัญหาต่าง ๆ ของคนในชุมชน และวางแผนไว้เพื่ออนาคตป้องกันจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการจัดลำดับความสำคัญนั้นของปัญหาตรงจุด ตามเป้าหมายที่ทุกฝ่ายเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เกิดสังคมร่วมรับผิดชอบร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมกันในการติดตามและประเมินผลให้เกิดความยังยืน มิติทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการดำรงชีพตามวิถีประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมใจในกิจกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนเอง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ส่วนหนึ่งเป็นการสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรม ให้แก่คนรุ่นหลังทำให้เกิดการซึมซับทางวัฒนธรรมของตนเอง สร้างความผูกพันของคนในชุมชน เกิดมีผู้นำรุ่นเก่าถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมสู่ผู้นำรุ่นใหม่ เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมเกิดผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ รวมถึงผู้นำกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีบทบาทผู้นำ เพื่อเป็นแบบอย่างให้สมาชิกชุมชน และกลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติตาม ในการนำวัฒนธรรมที่มีอยู่มาปรับประยุกต์ใช้ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังรักษารากของวัฒนธรรมไว้อย่างลึกซึ้ง และเข้าใจมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึก การตระหนักรู้ถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบการควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกันและความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึกให้ทุกคน เพื่อเกิดการหวงแหน เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ โดยใช้วิถีชีวิตของคนในชุมชน มาเป็นตัวกำหนดเกิดการวางแผนการดำเนินการที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบริโภค และกระแสโลก เป็นการสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นๆ เกิดคุณค่ามากที่สุดและยังยืนต่อไป

สังคม พบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ก่อให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อลดช่องว่างความแตกต่างของชนชั้น เกิดสัมพันธภาพที่ดี ให้รู้จักหน้าที่ของตนมีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือเกื้อกูลเข้าใจที่ตรงกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกันในสังคมจนก่อให้เกิดเป็นความรักความสามัคคี ความมีน้ำหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของศักย์ศรน์ มงคลอิทธิเวช (2552) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ : กรณีศึกษาบ้านสบยาบ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนบ้านสบยาบ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกุลกันตลอดเวลา มีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิปัญญาชาวบ้าน มีผู้นำที่มีความสามารถ และเมื่อมีปัญหาชุมชน มีกลไกทางสังคมที่ดีในการช่วยแก้ไขปัญหา ชุมชนมีทุนในชุมชนครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขวัญชัย ชยวุฑฺโฒ (แสนณรงค์) (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน มีการอบรมจริยธรรม การบำบัดยาเสพติด การอนุเคราะห์ผู้ยากไร้ การสงเคราะห์ผู้มีปัญหาทางใจ การอนุเคราะห์ผู้เดินทาง การช่วยเหลือกิจกรรมของประชาชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมศักดิ์ ธีรวโส (แหวนคำ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทำให้เกิดการพัฒนาระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้ามากขึ้น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการพึ่งตนเองช่วยเหลือเกื้อกูลกันควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมทั้งด้านกายภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีความเข้มแข็งของชุมชนมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม รวมพลังทำให้ชุมชนเมือง และชนบทมีความสงบสะอาดปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตที่มีความสุข เกิดการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ริเริ่มพัฒนาชุมชนเมืองและชนบท ให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้นเกิดการกระตุ้นให้ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินศักยภาพร่วม รับผลประโยชน์ร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์วางเป้าหมายกลยุทธ์ของกระบวนการการพัฒนากำหนดแผนงาน หรือกิจกรรมตลอดจนติดตามประเมินผลบนพื้นฐานการพึ่งพาทรัพยากรของท้องถิ่นชุมชนเป็นหลักโดยภาครัฐทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนในระดับต่างๆจนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทไปสู่ความยั่งยืน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระภมร ภูริปญฺโญ (ช่อผูก) (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ คณะสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรรักษาและพัฒนาต่อไปอีกให้ถึงที่สุด โดยแก้ไขให้พระสงฆ์แสดงบทบาทของตนเองตามสถานะภาพที่เหมาะสม เพื่อช่วยพัฒนาสังคมของตนให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตในสังคมโดยใช้หลักธรรมควบคู่กันไป มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้

การเมืองการปกครอง พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญอย่างมาก และประชาชนในชุมชนต้องให้การช่วยเหลือ ตามหลักของกฎหมายและเป็นไปตามหลักธรรมประเพณี อันดีงามของชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน มีการถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่ความสามัคคี การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้บริการประชนชนประดุจญาติของตัวเอง ทำตัวให้ใกล้ชิดประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางตนให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวาทิน กนฺตสีโล (บัวบุญ) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรมีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด และให้การช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควรปฏิบัติกับทุก ๆ คนโดยเฉพาะประชาชน ด้วยความเสมอภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยได้เสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า การนำสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ โดยการใช้หลักทาน ซึ่งมีวิธีการคือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน นำหลักปิยวาจามาใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานและคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน หลักอัตถจริยา นำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรัก หวงแหน เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และ หลักสมานัตตตา เป็นการให้ความเท่าเทียมให้ความเคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงการวางตัวเหมาะสม รู้กาลเทศะ

5.3.2 ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา มาใช้ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ควรนำมาใช้ในการสื่อสารกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

2) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน สมานัตตตา ในการให้บริการประชาชน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันขึ้นในชุมชน

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาการใช้หลักสุจริต 3 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคำน้ำสร้าง อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

3) ควรมีการศึกษาการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าพนักงานรัฐกับประชาชน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 กรณีศึกษา : อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประสานมิตร.

กรมการพัฒนาชุมชน. (2527). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ. กรมพัฒนาชุมชน.

กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา.* กรุงเทพฯ: อรุณการ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). *เรียนรู้: วิถีความสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ซัคเซสมีเดีย.

โกวิทย์ พวงงาม. (2544). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

_____.(2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต ปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

คูณ โทขันธ์. (2537). *พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

จิตจำนงค์ กิตติกีรติ. (2542*). การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: พัฒนาหลักสูตร.

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540*). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา.* เอกสารประกอบการเรียน ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จีรพรรณ กาญจนจิตรา. (2523). *การพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2533). *สังคมวิทยาศาสนา.* กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.

ชิรวัฒน์ นิจเนตร. (2537). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตยา สุวรรณชฎ. (2522). *พัฒนาสังคม : ขอบเขตและแนวความคิด.* วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์.

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). *ชุมชน.* สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

ดิเรก ฤกษ์หร่าย. (2524). *การพัฒนาชนบท: เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐาน.* ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

_____.(2543). *ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม.* เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทองคูณ หงษ์พันธ์. (2541). *แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2542). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440 – 2540.* กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

บุญทัน ดอกไธสง และธเนศ ต่วนชะเอม. (2529). *กระบวนการและวิธีการพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: ห.จ.ก.ทิพย์อักษร.

บุญสิริ ชวลิตธำรง. (2529). *ธรรมโอสถ.* กรุงเทพฯ: อมรินทรการพิมพ์.

บุญศรี แก้วคำศรี และมนตรี ขอรัตน์. (2529). *การพัฒนาชุมชนและวิชาที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: จตุจักรการพิมพ์.

บรรเทิง พาพิจิตร. (2548). *การปกครองตามแนวพุทธศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326. (2515). *ราชกิจจานุเบกษา.* (ฉบับพิเศษ เล่มที่ 89 ตอนที่ 190 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515.

ประเวศ วะสี. (2541). *ประชาคมตำบล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปรีชา นันตาภิวัฒน์ น.อ.(พิเศษ). (2544). *พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.

ปรีชา วงศ์ทิพย์. (2555). *การพัฒนาชุมชนประยุกต์: แนวคิดการบูรณาการ.* พระมหาสุทิตย์ อาภากโร บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข สรส.

มยุรี วัดแก้ว. (2535). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.* เพชรบุรี: คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, วิทยาลัยครูเพชรบุรี.

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.(2525). *พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย.* เล่ม 21,32,37. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *การพัฒนาชุมชน: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก.

พัฒน์ บุณยรัตนพันธุ์. (2517). *การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีการบริหาร.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมญาณมุนี. (2523). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น.* เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการและผู้นำประจำปี 2523 อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดชลบุรี.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). *ธรรมนูญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

_____. (2544). *จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.

_____. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.* กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.

พระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537. [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7). 2562]. ภูมิพลอดุลเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2537 เป็นปีที่ 49 ในรัชกาลปัจจุบัน : เล่มที่ 136 ตอนที่ 50 ราชกิจจานุเบกษา 16 เมษายน 2562.

วิรัช เตียงหงษากุล. (2529). *หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิทยากร เชียงกูล. (2527). *การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมไทย: บทวิเคราะห์.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ฉับแกระ.

วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2543). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สนิท จรอนันต์. (2548). *ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง).* กรุงเทพฯ: บริษัทสุขุมและบุตรจำกัด.

สมชาติ โตรักษา. (2557). *การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2523). *การพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา.

_____.(2525). *การพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____.(2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สุกิจ จุลละนันทน์. (2508). *การพัฒนาชุมชน ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์. (2521). *พัฒนาชนบทในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุเทพ เชาวลิต. (2524). *หลักการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

_____.(2545). *กระบวนการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____.(2533). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาศน์ วาสโน). (2528). *สังคหวัตถุ 4.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

อุดม เชยกีวงค์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ. (2548). *พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

อุดม เชยกีวงค์. (2545). *หนังสือยุคปฏิรูปการศึกษา อบต. ประชาธิปไตยของชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน. (2563). *สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน*. ยโสธร: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน. (อัดสำเนา).

2) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์

ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นัฐภาส์ การรินทร์. (2553). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พระขวัญชัย ชยวุฑฺโฒ (แสนณรงค์). (2556). *บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร.* วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ สุจิตฺโต (เพียรสองชั้น). (2555). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมฺโม (พีรมณีวงศ์). (2555). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระภมร ภูริปญฺโญ (ช่อผูก). (2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.* วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหานภดล สีทอง. (2554). *ความสำคัญระหว่างคุณธรรมด้านสังคหวัตุ 4 และขันติ–โสรัจจะกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากร: ศึกษาเฉพาะกรณีของสานักนโยบายและยุทธศาสตร์สานักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.* สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พระมหาสมศักดิ์ ธีรว์โส (แหวนคำ). (2561). *กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวาทิน กนฺตสีโล (บัวบุญ). (2558). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระวีรชัย ขนฺติโก (อ่อนแก้ว). (2558). *การพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง). (2560). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศักย์ศรน์ มงคลอิทธิเวช. (2552). *กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษาบ้านสบยาบ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

3) สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.1) บทความในวารสาร

ชัชพงศ์ เทียมทันวนิช, วรเชษฐ์ โทอื้น (2560). การนำหลักสังคหวัตถุธรรม 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านห้องพอก ตำบลนาคำใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9 (2), 212-226.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. พระครูอรัญวัฒนคุณ (สมบูรณ์ พุทฺธิวฑฺฒโน)

   ตำแหน่ง : รองเจ้าคณะอำเภอกุดชุม

   การศึกษา : มัธยมศึกษาปีที่ 6

   : นักธรรมเอก

2. รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง

   ตำแหน่ง :

   การศึกษา : การศึกษาบัณฑิต (ฟิสิกส์ – คณิตศาสตร์)

   : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา)

   : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

3. ว่าที่ร้อยตรี ดร.วิชิต กันยาวรรณ

   ตำแหน่ง : ปลัดเทศบาลตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

   การศึกษา : รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. นางศุภดา เสมานู

   ตำแหน่ง :

   การศึกษา : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

5. นายมนต์ชัย พันธุ์สวัสดิ์

   ตำแหน่ง : ท้องถิ่นอำเภอกุดชุม

   การศึกษา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียบเมือง ตำบลหนองแก้น
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.roc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๒๐๘

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ว่าที่ร้อยตรี ดร.วิชิต กันยาวรรณ ปลัดเทศบาลตำบลตาดทอง

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อประกอบการเก็บข้อมูลการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

ว่าที่ร้อยตรี
วิชิต กันยาวรรณ
ปลัดเทศบาลตำบลตาดทอง

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนสี่แยกเมือง ตำบลหนองพอก
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว

๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร นางศุภดา เสมานู ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองกุง

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อประกอบการเก็บข้อมูลการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

รับแล้ว
นางศุภดา เสมานู

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๕

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๗๗๘ **วันที่** ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อประกอบการเก็บข้อมูลการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อนุโมทนาครับ

(รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง)

๒/๗๑/๖๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลขามเฒ่า
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๖๑๕

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เรียน พระครูอรัญวัฒนคุณ รองเจ้าคณะอำเภอกุดชุม

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อประกอบการเก็บข้อมูลการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลสะอาด
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/ว ๐๒๓๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร นายมนต์ชัย พันธุ์สวัสดิ์ ท้องถิ่นอำเภอกุดชุม

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อประกอบการเก็บข้อมูลการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

-ทราบ/ดำเนินการ

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

(นายมนต์ชัย พันธุ์สวัสดิ์)
ท้องถิ่นอำเภอเลิงนกทา
๒๗ ธ.ค. ๒๕๖๔

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร พระมหาอดิศักดิ์ สมภักดิ์

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

(นายเทอดศักดิ์ สมภักดิ์)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘
www.roc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๒๔๑

๗๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นางธิกลร้อยน์ ศรีจันทร์

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์
ปลัดองค์การบริหาร...

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร พระมหาธนกฤต ธมฺมทีปี

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นาย ฉลอง จำลองโชติ

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

รับเอกสาร ป.

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเรียงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๓๗/๐๒๔๑

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นาง สาวิ ชิมน้ำชัย

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร ดร.พระครูวิจารวัณณ์ ธีรเมธี

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๓๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร พราหมณ์ ศรีวงษ์

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียบเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นางสาววาสนา เนตรินาร

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๖๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นาย อภิสิทธิ์ เชื้อชัย

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียบเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.ec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๖๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร เทพสุวิบุล มูลมะณี

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

(นายสุวิบุล มูลมะณี)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นาง ลองนพัญ ปริโภค

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียบเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร [illegible]

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
เทศบาลเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร ๔๓ง เดือนเพ็ญ เที่ยงธรรม

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๑๗/๐๖๔๑

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร ขอนุโมทนา ขอบคุณ

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ ผศ.ดร.

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๒๔๑

๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร พระครูพิพิธจันทสังฆี

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๓๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๗/๐๒๔๑

๗๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นายสรวิศ สมพงษ์

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

(นายสรวิศ สมพงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๒๔๑

๗๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นาย สุรินน ศิริกล

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

(นายสุรินน ศิริกล)
เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่อง
๒๒ มิ.ย. ๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๒๔๑

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร พระมหาสมภาร สำเนียงงาม

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๓๗/๐๒๔๑

๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นายประมวล ล่างวงษ์

ด้วย พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแก้ว) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๒๐๗๕๐๖๑๑๐๐๕ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DIATRICT, YASOTHON PROVINCE" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

ภาคผนวก ง

แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วน ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ตอนที่ 1 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....ฉายา/นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ตั้งแต่เวลา.....น. ถึง.....น.

สถานที่ที่ให้สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก,บันทึกเสียง)

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1.การศึกษาชุมชน

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน มาประยุกต์ใช้ในการ แสวงหาข้อมูลในด้านต่างๆ ของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ มาประยุกต์ใช้ในการ แสวงหาข้อมูลในด้านต่างๆ ของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน มาประยุกต์ใช้ในการ แสวงหาข้อมูลในด้านต่างๆ ของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน มาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูลในด้านต่างๆ ของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

2.การให้การศึกษาแก่ชุมชน

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน มาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ มาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน มาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน มาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

3.การวางแผนและโครงการ

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน มาประยุกต์ใช้ในการ มีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนและโครงการ ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ มาประยุกต์ใช้ในการ มีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนและโครงการ ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน มาประยุกต์ใช้ในการ มีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนและโครงการ ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน มาประยุกต์ใช้ในการ มีส่วนร่วมกับการจัดทำแผนและโครงการ ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

4.การดำเนินงานตามแผนและโครงการ

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน มาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานตามแผนและโครงการ ที่กำหนดไว้ อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ มาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานตามแผนและโครงการ ที่กำหนดไว้ อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน มาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานตามแผนและโครงการ ที่กำหนดไว้ อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ที่กำหนดไว้ อย่างไร

.....

.....

.....

5.ติดตามประเมินผล

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน มาประยุกต์ใช้ในการ ติดตามประเมินผล ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ มาประยุกต์ใช้ในการ ติดตามประเมินผล ได้อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน มาประยุกต์ใช้ในการ ติดตามประเมินผล ได้อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน มาประยุกต์ใช้ในการติดตามประเมินผล ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1. เศรษฐกิจ

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน สามารถนำมา ช่วยยกระดับค่าครองชีพ แก้ไขปัญหาการว่างงาน และ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ สามารถนำมา ช่วยยกระดับค่าครองชีพ แก้ไขปัญหาการว่างงาน และ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน สามารถนำมา ช่วยยกระดับค่าครองชีพ แก้ไขปัญหาการว่างงาน และ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน สามารถนำมา ช่วยยกระดับค่าครองชีพ แก้ไขปัญหาการว่างงาน และ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

2. สังคม

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน สามารถนำมา ช่วยลดความแตกต่างชนชั้นในสังคม ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ สามารถนำมา ช่วยลดความแตกต่างชนชั้นในสังคม ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน สามารถนำมา ช่วยลดความแตกต่างชนชั้นในสังคม ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน สามารถนำมา ช่วยลดความแตกต่างชนชั้นในสังคม ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร

.....

.....

.....

3. การเมืองการปกครอง

ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน สามารถนำมา ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออก กับประชาชนและเพื่อนร่วมงาน ด้วยความจริงใจ สามารถนำมา ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน สามารถนำมา ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

สมานัตตตา คือ การวางตนเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน สามารถนำมา ทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน

1. ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนของท่าน ได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นาสกุล : พระปริญญา อนุตฺตโร (บุญแผ้ว)

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2536

ภูมิลำเนาเดิม : บ้านเลขที่ 206 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดป่าพุทธิคุณ เลขที่ 199 หมู่ 7 ตำบลหนองแหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2557 : สอบได้นักธรรมชันตรี

พ.ศ. 2558 : สอบได้นักธรรมชั้นโท

พ.ศ. 2559 : สอบได้นักธรรมชั้นเอก

พ.ศ. 2561 : ปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปัจจุบัน : กำลังศึกษาปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย